РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ-ШУМЕН

Годишен анализ на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в област Шумен

2019 г.

Основни здравно-демографски показатели през 2019 г.

	Област Шумен	**Р. България**
Население към 31.12.2019 г.	**172 262 / 6 951 482**	
Възрастова структура на населението:		
0-17 г.	**14% / 17,1%**	
18-64 г.	**64,2% / 61,3%**	
над 65 г.	**21,8% / 21,6%**	
Раждаемост	**8,2‰ / 8,8‰**	
Смъртност	**15,6‰ / 15,5‰**	
Детска смъртност	**3,5‰ / 5,6‰**	
Перинатална смъртност	**6,8‰ / 7,8‰**	
Неонатална смъртност	**3,2‰/ 3,1‰**	
Постнеонатална смъртност	**1,9‰ / 2,5‰**	
Средна продължителност на живота (в години)	**74,2 / 74,9**	
мъже	**71 / 71,5**	
жени	**77,6 / 78**	
Новооткрити случаи и рецидиви на туберкулоза	**19,7‰ / 18,5‰**	
Новооткрити случаи на злокачествени новообразувания	**488,1‰ / 434,9‰**	
Хоспитализирана заболеваемост *(на 100 000 души)*	**19 116 бр. / 34 584 бр.**	
Хоспитализирана заболеваемост *(на 100 000 души)*	**191,1‰ / 345,8‰**	
Освидетелствани лица над 16-годишна възраст с призната трайно намалена работоспособност/ вид и степен на увреждане	**11,9‰ / 9,4‰**	
Освидетелствани лицадо 16-годишнавъзраст с признати вид и степен на увреждане	**2,8‰ / 3,2‰**	
Брой на лечебните заведения за болнична помощ	**5 / 319**	
Брой легла в лечебните заведения за болнична помощ към 31.12.2019 г.	**938 / 51 776**	
Брой лекари	**517 / 29 612**	
Брой персонал по здравни грижи	**970 / 46 491**	
Обслужени лица по повод на спешна и неотложна медицинска помощ	**30 381 / 2 646 758**	

1. Здравно-демографска характеристика на областта

1.1. Численост на населението

Демографските процеси в област Шумен се характеризират с трайна тенденция за намаляване на броя на населението и на неговото застаряване. Основни причини за това са ниската раждаемост, нарастването на смъртността и емиграцията на значителна част от младите хора. Населението в област Шумен към 31.12.2019 г. е 172262 души, което представлява 2,5% от населението на Република България и нарежда областта ни на 15-то място по брой на населението, непосредствено след Добрич (176 831 души) и преди Враца (162 549 души). В сравнение с предходната година, то е намаляло с 93 души, или с 0,4%, при 0,7 % процентно намаление общо за страната. Намалението на населението се дължи на отрицателния естествен прираст (повече починали лица от родените) и на емиграция.

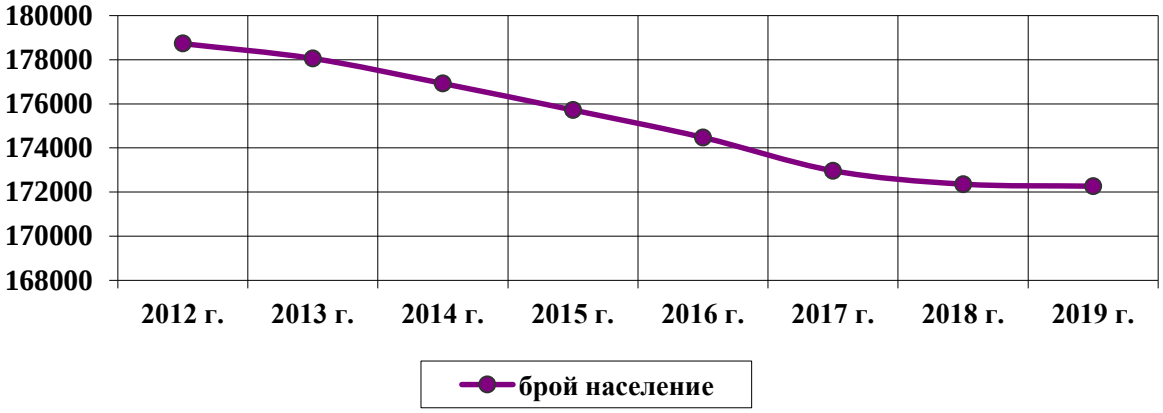

фиг. 1Население в област Шумен

С най-голям брой население е община Шумен – 87152 жители (50,6%). Втора по брой население е община Нови пазар с 15909 жители (9,2%), следвана от община Велики Преслав с 12 047 жители (7%). С най-малък брой население е община Смядово с 6000 жители (3,5%).ц

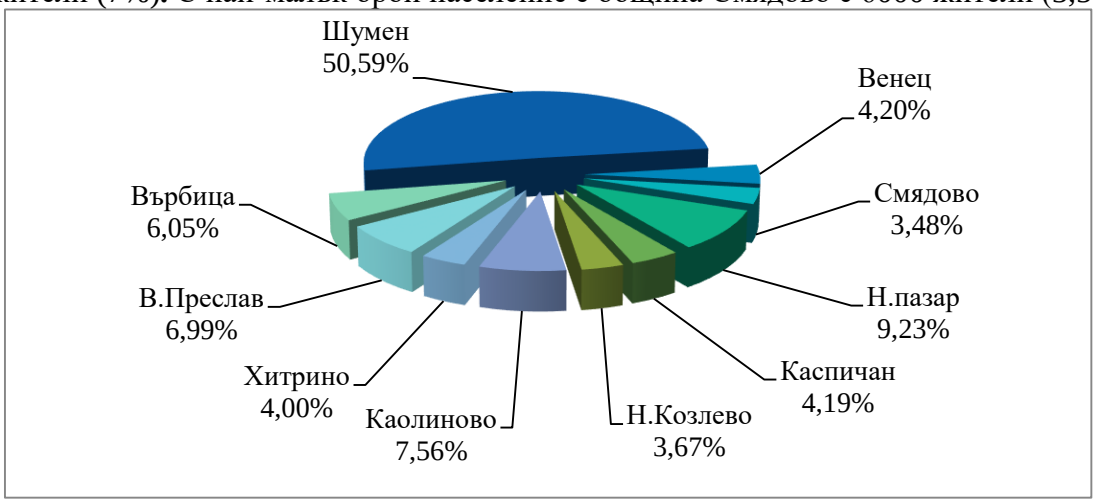

Относителен дял на населението по общини в област Шумен

Броят на жените е 88340, което представлява 51,28% от цялото население, а мъжете са 83922 (48,72%).Делът на жените си остава незначително по-висок от този на мъжете. През 2019г. на 1000 мъже се падат 1 048 жени.Броят на мъжете преобладава във възрастите до 58 години включително, с изключение на единичните възрасти 5, 30,33и 45 години, сочи анализът.

В края на 2019 г. в градовете на областта живеят 105 478 души или 61,23 % от населението на областта, а в селата – 66 784 души или 38,77%. За сравнение през 2018 г. съотношението градско към селско население е било 61,45% към 38,55%.В областта продължават

процесите на обезлюдяване на селските райони и се запазва по-висок относителния дял на градското население.Съотношението в национален мащаб е по-ярко изразено – 73,73% от населението на страната живее в градовете, а 26,27% в селата. В общините Шумен, Нови пазар,Велики Преслав и Смядовопреобладава градското над селското население, докато в останалите общини относителният дял на жителите в селските райони е по-висок.

Население на област Шумен към 31.12. по пол, в градове и в села

Година	Население в областта	Мъже	Отн. дял	Жени	Отн. дял	В градовете	Отн. дял	В селата	Отн. дял
2017	172966	84539	48,88	88427	51,12	106439	61,54	66 527	38,46
2018	172355	84145	48,82	88210	51,18	105908	61,45	66 447	38,55
2019	172 262	83 922	48,7	88 340	51,3	105 478	61,2	66 784	38,8

От населението на възраст до 59 години мъжете са повече от жените, докато след 59-годишна възраст броят на жените превишава този на мъжете.

Население по местоживеене в област Шумен и Република България

Области Общини	2017 година			2018 година			2019 година		
	Общо	В градовете	В селата	Общо	В градовете	В селата	Общо	В градовете	В селата
Население									
Р България	**7050034**	**5181755**	**1868279**	**7000039**	**5159129**	**1840910**	**6951482**	**5125407**	**1826075**
Шумен	**172 966**	**106 439**	**66 527**	**172355**	**105908**	**66 447**	**172 262**	**105 478**	**66 784**
Велики Преслав	12 400	7 178	5 222	12 230	7 103	5 127	12 047	6981	5066
Венец	7 163	0	7 163	7 254	0	7 254	7248	0	7248
Върбица	10 374	3320	7 054	10 378	3343	7 035	10 433	3379	7054
Каолиново	12 646	1 527	11 119	12 771	1 529	11 242	13 025	1527	11 498
Каспичан	7 431	3 618	3 813	7 283	3 542	3 741	7230	3504	3726
Никола Козлево	6 204	0	6 204	6 236	0	6 236	6327	0	6327
Нови пазар	16 217	11 373	4844	16 125	11 315	4810	15 909	11 086	4823
Смядово	6 118	3 586	2 532	6 062	3 576	2 486	6000	3559	2441
Хитрино	6 662	0	6 662	6 764	0	6 764	6891	0	6891
Шумен	87 751	75 837	11 914	87 252	75 500	11 752	87 152	75 442	11 710

При анализ на населението в областта се запазва тенденцията за увеличаване относителния дял на градското население. Населението на град Шумен представлява 44% от общото население на областта и 72 % от градското население на областта.

Според прогнозите на НСИ, съобразени с нормативните изисквания на Европейския съюз за демографското и социално-икономическото развитие на страните членки през 2030 г. населението на Област Шуменще е 152025души (реалистичен вариант), при благоприятни социално-икономически фактори може да е 154371 души (вариант с относително ускоряване), при неблагоприятни социално-икономически фактории може да бъде 150907души (вариант с относително забавяне).

Данните за възрастовата структура на населението сочат, че се задълбочава регресивният тип структура и се запазва тенденцията за застаряване на населението в областта. Населението над 60 г. се увеличава (2019 – 29 % 2018 г. – 28,46 %; 2017 г. – 27,95 %) при запазване на населението до 17 г.(2019 г. – 16,80 %; 2018 г. – 16,88 %; 2017 г. – 16,99%).

Възрастова структура на населението в област Шумен за 2019 година

При разглеждане поотделно на структурата на населението в градовете и в селата се вижда, че:

- относителният дял на децата и на хората над 60 г. в селата е по-голям в сравнение с този в градовете;
- в градовете е по-голям относителният дял на хората от 18 г. до 59 г. в сравнение със този в селата;
- застаряването на населението в селата е значително по-голямо от градовете (хора на възраст над 60 г. за 2019 г. – села – 29,01 %, градове - %; за 2018г. – села - 31,07 %, градове - 26,74 %; за 2017г. – села - 30,62 %, градове - 26,28 %; хора на възраст над 60 г. за 2016г. – села - 30,09%, градове - 25,60%; хора на възраст над 60 г.

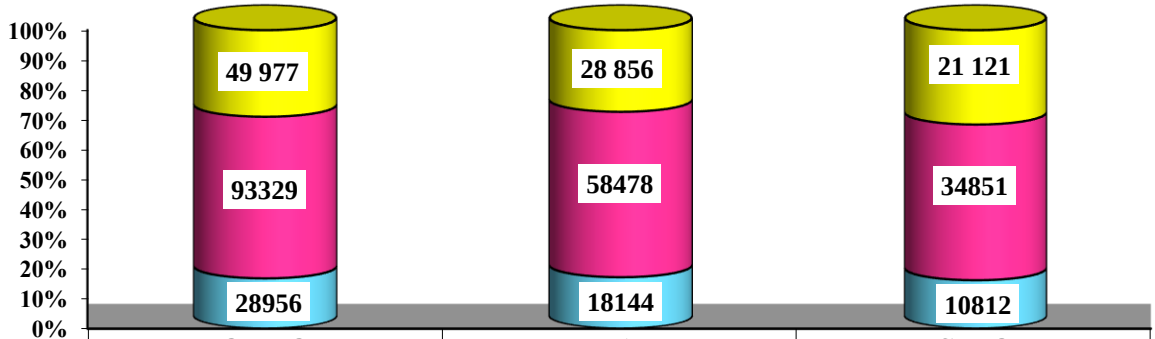

	ОБЩО	ГРАД	СЕЛО
над 60 години	49.977	28.856	21.121
18-59 години	93.329	58.478	34.851
до 17 години	28.956	18.144	10.812

Брой жени фертилна възраст в област Шумен и Република България

Година	Брой жени във фертилна възраст (15-49 г.)	
	Област Шумен	Р България
2017	36 782	1 517 487
2018	36 325	1 491 410
2019	35 849	1 464 277

Както и през предходните години се наблюдава намаление на броя на жените във фертилна възраст (15-49 год.) от 36 782 жени през 2017 г. до 35 849 жени през 2019 г.

Продължаващият процес на остаряване на населението се очертава като остър демографски проблем. Той се изразява в непрекъснато повишаване на показателя за средна възраст на населението през последните години, която от 39,9 години през 2005 г. нараства на 43,9 години в края на 2019 г., при 43,8 години за страната. Процесът на остаряване на населението сепроявява както в селата така и в градовете, като в селата средната възраст на населението е по-висока.

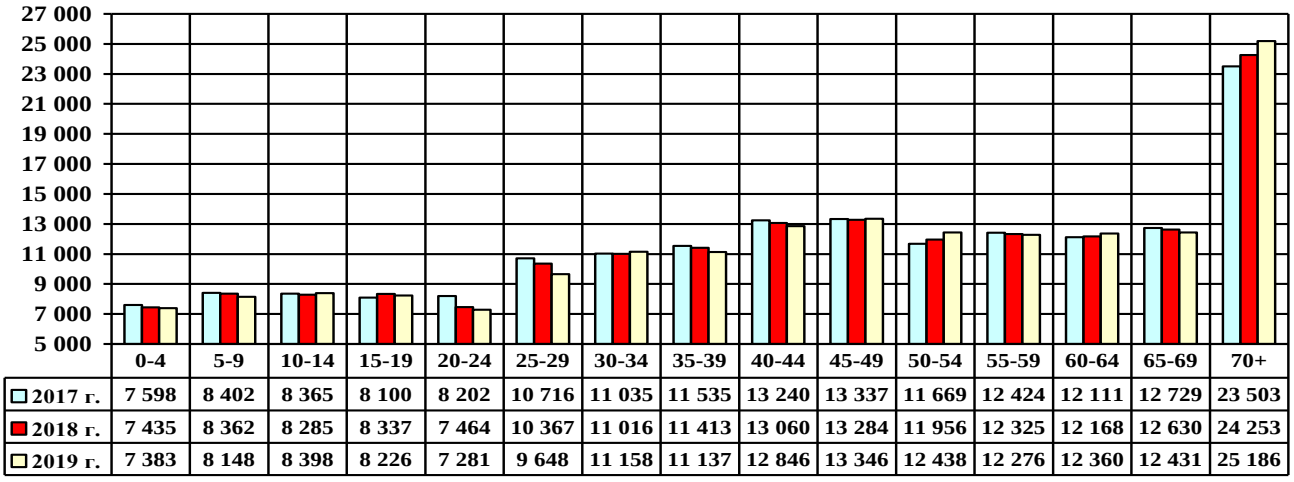

	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70+
2017 г.	7 598	8 402	8 365	8 100	8 202	10 716	11 035	11 535	13 240	13 337	11 669	12 424	12 111	12 729	23 503
2018 г.	7 435	8 362	8 285	8 337	7 464	10 367	11 016	11 413	13 060	13 284	11 956	12 325	12 168	12 630	24 253
2019 г.	7 383	8 148	8 398	8 226	7 281	9 648	11 158	11 137	12 846	13 346	12 438	12 276	12 360	12 431	25 186

Население по възрастови групи в област Шумен

Средната възраст на предстоящия живот при раждане за периода 2017-2019 г. в област Шумен е 74,2 години. За мъжете тя е 71,0 години, а за жените 77,6 години. През 2016-2018 г. средната продължителност на живота за страната е 74,8 години, за мъжете – 75,7 години, за жените – 72,8 години. Жените живеят по-дълго от мъжете във всички области на страната, но най-голяма е разликата между двата пола в област Силистра (8 години), а най-малка - в облас София (столица).

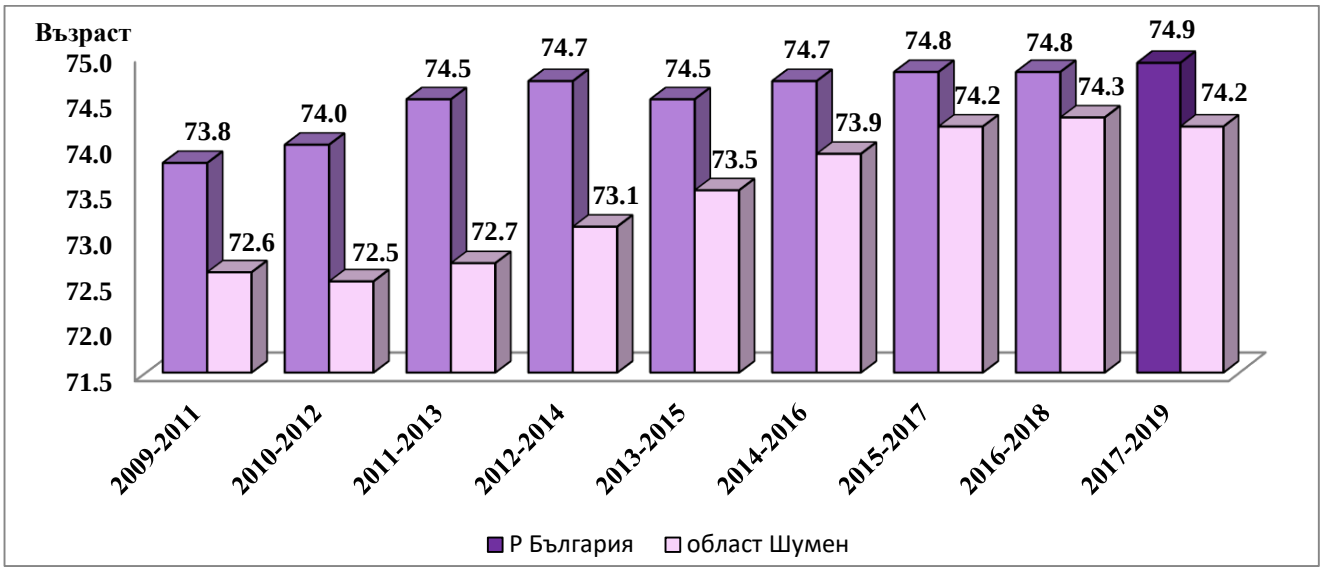

Очаквана средна продължителност на предстоящия живот общо за страната и област Шумен по периоди

Тенденцията на остаряване на населението води до промени и в неговата възрастова структура – под, във и над трудоспособна възраст.

Намалява броят на жителите в трудоспособна възраст, а този на жителите над 65 години се увеличава. Тенденцията за застаряване на населението е по-силно изразена в градовете.

Население под, във и надтрудоспособна възраст по общини и местоживеене*

Общини ***Възрастови категории***	***Общо***			***Общо***		
	Всичко	***Мъже***	***Жени***	***Всичко (в %)***	***Мъже (в %)***	***Жени (в %)***
Област Шумен	**172262**	**83922**	**88340**			
Под трудоспособна възраст	25590	13236	12 354	14,9	15,8	14,0
В трудоспособна възраст	103362	54468	48894	60,0	64,9	55,3
Над трудоспособна възраст	43310	16218	27092	25,1	19,3	30,7
Велики Преслав	**12047**	**5910**	**6137**			

Под трудоспособна възраст	1620	848	772	13,4	14,3	12,5
В трудоспособна възраст	6962	3769	3193	57,7	63,7	52,0
Над трудоспособна възраст	3465	1293	2172	28,7	21,8	35,3
Венец	**7248**	**3621**	**3627**			
Под трудоспособна възраст	984	537	447	13,5	14,8	12,3
В трудоспособна възраст	4325	2332	1993	59,6	64,4	54,9
Над трудоспособна възраст	1939	752	1187	26,7	20,7	32,7
Върбица	**10433**	**5252**	**5181**			
Под трудоспособна възраст	1676	884	792	16,0	16,8	15,2
В трудоспособна възраст	6503	3509	2994	62,3	66,8	57,7
Над трудоспособна възраст	2254	859	1395	21,6	16,3	26,9
Каолиново	**13025**	**6540**	**6485**			
Под трудоспособна възраст	1971	1037	934	15,1	15,8	14,4
В трудоспособна възраст	8194	4349	3845	62,9	66,4	59,2
Над трудоспособна възраст	2860	1154	1706	21,9	17,6	26,3
Каспичан	**7230**	**3542**	**3688**			
Под трудоспособна възраст	1137	576	561	15,7	16,2	15,2
В трудоспособна възраст	4242	2266	1976	58,4	64,0	53,6
Над трудоспособна възраст	1851	700	1151	25,6	19,7	31,2
Никола Козлево	**6327**	**3168**	**3159**			
Под трудоспособна възраст	1226	634	592	19,4	20,0	18,7
В трудоспособна възраст	3843	2055	1788	60,7	64,9	56,6
Над трудоспособна възраст	1258	479	779	19,9	15,1	24,6
Нови пазар	**15909**	**7749**	**8160**			
Под трудоспособна възраст	2536	1297	1239	15,9	17,7	15,1
В трудоспособна възраст	9381	4954	4427	59,0	64,0	54,2
Над трудоспособна възраст	3992	1498	2494	25,0	19,3	30,6
Смядово	**6000**	**2886**	**3114**			
Под трудоспособна възраст	855	416	439	14,3	14,4	14,1
В трудоспособна възраст	3386	1842	1544	56,4	63,8	50,0
Над трудоспособна възраст	1759	628	1131	29,3	21,8	36,3
Хитрино	**6891**	**3467**	**3424**			
Под трудоспособна възраст	687	369	318	10,0	10,6	9,3
В трудоспособна възраст	3847	2131	1716	55,8	61,5	50,1
Над трудоспособна възраст	2357	967	1390	34,2	27,9	40,6
Шумен	**87152**	**41787**	**45365**			
Под трудоспособна възраст	12898	6638	6260	14,8	15,8	13,8
В трудоспособна възраст	52679	27261	25418	61,4	65,2	56,0
Над трудоспособна възраст	21575	7888	13687	24,5	18,7	30,0

* За 2019 г. тези граници са от 16 до навършване на 61 години и два месеца за жените и 64 години и един месец за мъжете.

Тенденцията на остаряване на населението се проявява и в промените на неговата основна възрастова структура – разпределение на населението под, в и над трудоспособна възраст. Сред общините процесът на остаряване най-силно е изразен в община Хитрино (33,4 %), Смядово (29,4 %) и община Велики Преслав (28,6 %) население в над трудоспособна възраст.

Население под, във и надтрудоспособна възраст в област Шумен и Република България

Възрастови категории	Област Шумен		РепубликаБългария	
2018 година				
Под трудоспособна възраст	25 808	15,0	1 067 112	15,2
В трудоспособна възраст	103 775	60,2	4 200 909	60,0
Над трудоспособна възраст	42 772	24,8	1 732 018	24,8
2019 година				
Под трудоспособна възраст	25 590	14,86	1 066 554	15,34
В трудоспособна възраст	103 362	60,00	4 156 198	59,79
Над трудоспособна възраст	43 310	25,14	1 728 730	24,87

Населението в над трудоспособна възраст непрекъснато се увеличава, а населението в под трудоспособна възраст намалява.

Сериозен проблем е значително ниският относителен дял на населението от 0 до 14 г. – 13,89%. Населението на 65 и повече години непрекъснато нараства и сега е 21,83%.

Структура на населението по местоживеене, полово съотношение и коефициент на възрастова зависимост в област Шумен и Република България

Година Област	**Структура на населението по местоживеене**		**Полово съотношение**	**Отношение на населението на възраст под 15 ина 65 и повече години към населението на възраст от 15до 64 години**	**Отношение на населението на възраст 65 и повече години към населението на възраст от 15 до 64 години**
	%		**брой жени на 1 000 мъже**	**%**	**%**
	град	**село**	**общо**	**общо**	**общо**
2017 година					
Шумен	61,5	38,5	1 046	53,9	32,2
РБългария	73,5	26,5	1 060	54,5	32,5
2018 година					
Шумен	61,4	38,5	1 048	54,7	33,1
РБългария	73,7	26,3	1 061	55,5	33,2
2019 година					
Шумен	61,2	38,8	1053	55,6	34,5
РБългария	73,7	26,3	1063	56,4	33,8

Продължава процесът на остаряване на населението. В края на 2019 г. разпределението на жителите на областта по възрастови групи е както следва:

- от 0 до 14 години – 13,89 % (23929души)
- от 15 до 64 години – 64,27% (110716души)
- над 65 години – 21,83 % (37617души)

Продължава процесът на остаряване на населението. В края на 2018 г. разпределението на жителите на областта по възрастови групи е както следва:

- от 0 до 14 години – 13,97 % (24 082 души) при 14,35 % за страната;
- от 15 до 64 години – 64,63% (111 390 души) при 64,31 % за страната;
- над 65 години – 21,40 % (36 883 души) при 21,33 % за страната.

В сравнение с 2018 г. делът на лицата на 65 и повече навършени години в региона нараства с 0,43 процентни пункта.

В област Шумен относителният дял на жените на възраст над 65 години е 25,30 %, а намъжете – 18,20 %. Тази разлика се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и като следствие от нея по-ниската средна продължителност на живота при тях.

Делът на лицата на 65 и повече навършени години в страната е 21,64 % и относителният дял на жените на възраст над 65 години е 25,3%, а на мъжете – 18,2 %.

Населението в трудоспособна възраст към 31.12.2019 г. е 103 362 души, или 60,0% от цялото население на област Шумен, като мъжете са 54 468, а жените – 48 894. Трудоспособното население е намаляло с 413 души спрямо предходната година. Към края на 2019 г. в над трудоспособна възраст са 43 310 души, или 25,1% (увеличение с 0,3 процентни пункта спрямо 2018 г.), а под трудоспособна възраст са 25 590, или 14,9% от населението на областта.

Възрастова структура на населението в област Шумен

Години	Възрастови групи						
	Общо	0-17	% отобщияброй	18-59	% от общия брой	60+	% от общия брой
Общо							
2017	172 966	29 392	16,99	95 231	55,06	48 343	27,95
2018	172 355	29 099	16,88	94 205	54,66	49 051	28,46
2019	172 262	28 956	16,81	93 329	54,18	49 977	29,01
В градовете							
2017	106 439	18 003	16,91	60 465	56,81	27 971	26,28
2018	105 908	17 963	16,96	59 551	56,23	28 394	26,81
2019	105 478	18 144	17,20	58 478	55,44	28 856	27,35
В селата							
2017	66 527	11 389	17,12	34 766	52,26	20 372	30,62
2018	66 447	11 136	16,76	34 654	52,15	20 657	31,09
2019	66 784	10 812	16,18	34 851	52,18	21 121	31,62

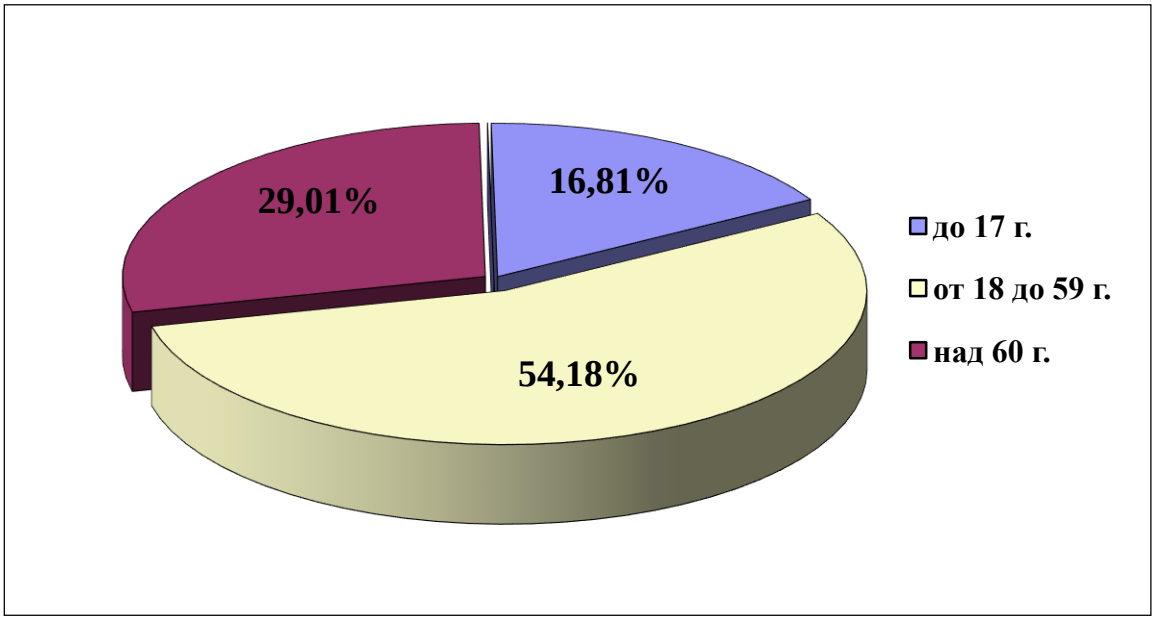

Възрастови групи в област Шумен през 2019 година (в %)

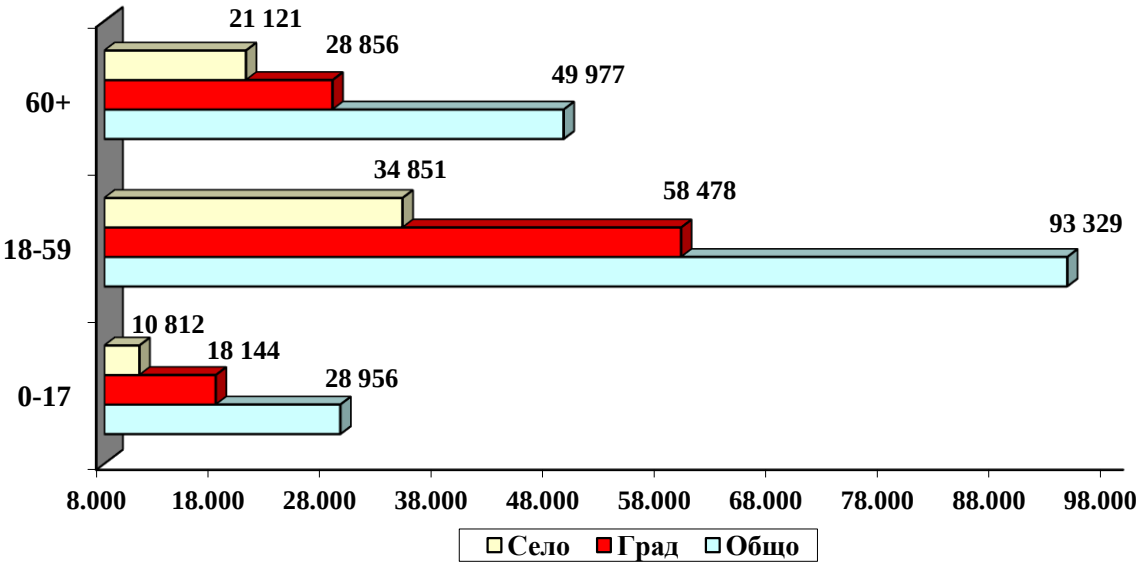

Възрастови групи в област Шумен през 2019 година

От представените данни за тригодишен период се наблюдава ясна тенденция за намаляване и застаряване на населението в Шуменска област, по-ясно изразено в селата и при жените.

Трудоспособното население заема най-висок дял във възрастовата структура на населението в област Шумен, но и в тази категория е налице намаление на населението както в абсолютен брой, така и като относителен дял.

Изводи:

- В резултат на демографски и миграционни процеси през последните години се утвърдиха неблагоприятни тенденции за трайно намаляване броя на населението в Област Шумен. Процесът на депопулация е налице във всички общини на областта.
- Като цяло женското население продължава да бъде с по-висок относителен дял. С нарастване на възрастта се увеличава броят и относителният дял на жените от общото население.
- През 2019 г. намалява относителният дял на градското население за сметка на увеличаване населението по селата, като темповете за региона са значително по-бавни от тези за страната. Тенденцията за застаряване на населението е по-силно изразена в градовете.
- Промените във възрастовата структура през последните години се характеризират с увеличаване относителния дял на лицата над 65-годишна възраст и намаляване дела на детското население и населението в трудоспособна възраст.
- Застаряването на населението поражда редица здравни, социални и икономически проблеми. Увеличените потребности от здравни грижи и социално подпомагане водят до увеличаване на разходите в тези сфери и необходимост от по-големи ресурси.

1.2. Раждаемост

Раждаемостта е важен демографски показател, свързан с възпроизводството. Върху него оказват влияние икономически, психологически, демографски и медико-социални фактори.

Живородените деца в област Шумен през последните три години са:

- 2017 г. – 1 409.
- 2018 г. – 1 451.
- 2019 г. – 1 414.

Раждаемостта в областта е била по-висока от тази за страната, с изключение на 2009 г.

когато е като средната за страната, за 2018 г. раждаемостта е малко по-ниска от средната за страната, а през 2019 също е по-ниска с 0,6 пункта.

Тенденцията за последните години е за намаляване както за страната, така и за област Шумен, като 2015 г. тя е била 9,1 промила,за 2016 г. – 9,0 промила, за 2017 г. – 8,1 промила, за 2018 г. – 8,4 промила,а през 2019г. – 8,2 промила и е под средната за страната – 8,8 промила.

На 1 000 души от градското население се падат по 8,1 живородени деца (за РБ –8,9 деца), а на 1 000 души от селското население – 8,4 живородени деца (за РБ - 8,5 деца).

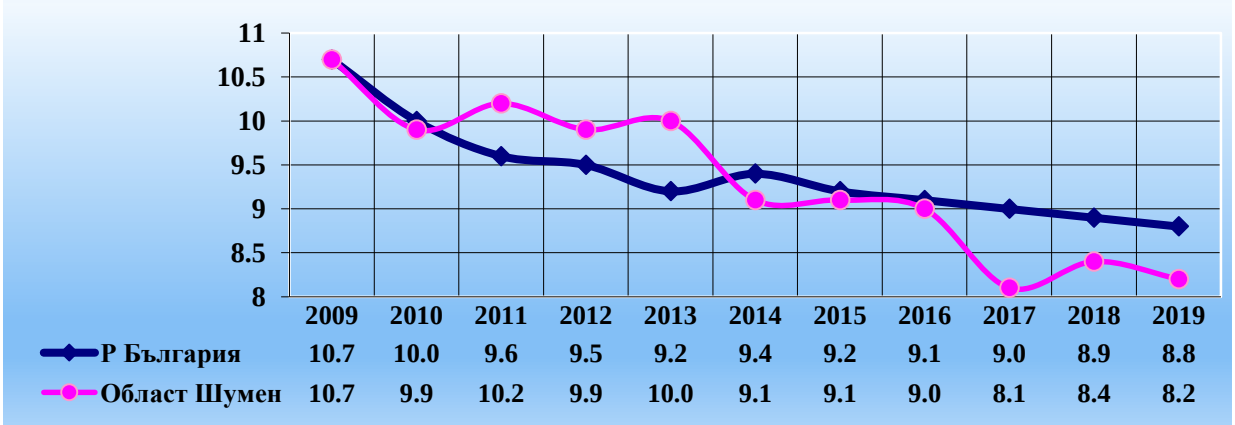

Раждаемост в област Шумен и страната (на 1000)

Регистрираният брой живородени деца през 2019 г. са 1414, които са с 37 по-малко от 2018 г., като момчетата (725) са с 36 повече от момичетата(689). От живородените деца 656 са брачни и 758 са извънбрачни.

Върху броя на ражданията съществено влияние оказва контингентът на жените в детеродна възраст, който намалява. Повъзрастовите показатели за плодовитост на жените показват, че най-висока е плодовитостта сред жените на възраст от 20 до 29 години (706 живородени от общо 1414). Сравнително висока е плодовитостта сред жените на възраст 30-34 години (367 живородени) и сред по-младите майки под 20 (156 живородени).

Тоталният коефициент на плодовитост (среден брой деца, които една жена ражда през целия си детероден период) спада до 1,53 ‰ деца през 2018 г. за областта (1,56 ‰ за страната), а през 2019 г. се спада до 1,51 ‰ за областта (1,58 ‰ за страната).

Живородени деца в област Шумен

Общини	Живородени 2017 г.			Живородени 2018 г.			Живородени 2019 г.		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета
ШУМЕН	**1 409**	**701**	**708**	**1 451**	**777**	**674**	**1 414**	**725**	**689**
Велики Преслав	76	42	34	90	43	47	85	43	42
Венец	64	30	34	66	35	31	70	48	22
Върбица	91	43	48	86	47	39	80	42	38
Каолиново	117	52	65	124	69	55	121	62	59
Каспичан	71	40	31	57	27	30	80	38	42
Никола Козлево	83	32	51	80	40	40	84	49	35
Нови пазар	153	73	80	148	75	73	126	55	71
Смядово	47	19	28	43	19	24	43	24	19
Хитрино	32	13	19	31	19	12	38	19	19
Шумен	675	357	318	726	403	323	687	345	342

В териториален аспект най-голям е броят на живородените в Шуменска община – 687 (48,58%), а най-малък в община Хитрино – 38 (2,68%) и Смядово - 43 (3,04%)

През 2019 г. в областта има 4 мъртвородени деца, от които 3 брачни и 1 извънбрачно; 2 момчетата и 2 момчета. За 2018 г. те са 6 мъртвородени деца, от които 1 брачно и 5 извънбрачни; 5 момчетата и 1 момиче, а за 2017 г. - 10 мъртвородени деца, от които 3 брачни и 7 извънбрачни; 5 момчетата и 5 момичета.

През 2019 г. средната възраст на майката при раждане в областта е 28,2 години, а за страната 28,9 години. Средната възраст на майката при раждане на първо дете за областта е 26,4 години, а за страната – 27,3 години.

Раждания и аборти в област Шумен

Година	Брой		На 1000 жени от 15 до 49 години	
	Раждания*	Аборти	Раждания**	Аборти
2017	1 419	308	37,98	8,30
2018	1 457	344	39,70	9,41
2019	1 414	349	40,64	9,73

Забележка:
* Раждания – всичко (живородени и мъртвородени)
** Раждания – само живородени (за изчисляване на общата плодовитост)

През 2019 г. в област Шумен са извършени 349 аборта, което е повече спрямо 2018г. с 5 броя. Наблюдава се увеличение на абортите по желание, като техния брой през 2018 е 273 бр., а през 2019 г. е достигнал до 285 броя.

Изводи:

- Върху раждаемостта съществено влияние оказват недостатъчната материална и жилищна осигуреност на семействата, снижаването на жизнения стандарт, високото ниво на безработица сред младите възрастови групи, намаляването и застаряването на фертилния контингент, измененията във фертилното поведение и психологическата нагласа за малко деца в семейството и др.
- Коефициентът на раждаемост в област Шумен през 2019 г. е по-висок, но броя на живородените деца е по-малък от предходната година.
- Раждаемостта през 2019 г. в градовете се е увеличила, а в селата е запазена от тази за 2018 г.
- Броят на мъртвородените деца през 2019 г. е по-нисък от този за 2018 и 2017 г.
- Жените от Шуменска област раждат на по-ранна възраст в сравнение със средностатистическата българка. Леко увеличена е общата плодовитост при намаляващ брой жени във фертилна възраст. Тоталния коефициент на плодовитост на жените в област Шумен е еднакъв с този за страната. Увеличен е броят на абортите.

1.3. Обща смъртност

Смъртността в Шуменска област през последните години, с малки колебания, е със стойности, близки до тези за страната. През 2019 г. е налице намаляване на показателя (15,6 ‰) при (15,5 ‰) за страната спрямо този за областта за 2018 г. (16,0 ‰) и за страната (15,4 ‰).

Обща и детска смъртност в област Шумен и Република България

	2018 г.						2019 г.					
	Смъртност на 1 000 души от населението			Детска смъртност на 1 000 живородени			Смъртност на1 000 души от населението			Детска смъртност на 1 000 живородени		
	общо	мъже	жени	общо	момчета	момичета	общо	мъже	жени	общо	момчета	момичета
България	15,4	16,5	14,4	5,8	6,2	5,3	15,5	16,6	14,5	5,6	6,1	5,0
Шумен	16,0	17,0	15,1	5,5	6,4	4,5	15,6	17,3	14,0	3,5	2,8	4,4

По данни на РЗИ-Шумен, получени при обработка на демографските показатели, могат да се направят следните изводи:

С най-висока обща смъртност през 2019 г. са общините Хитрино (21,9 ‰), Каспичан (19,2 ‰) и Смядово (19,1 ‰), следвани от Велики Преслав (18,7 ‰), Нови пазар (17,3 ‰) и Венец (13,6 ‰). Равнището на показателя под средното за региона и за страната е в общините Шумен (14,7 ‰), Никола Козлево (14,2 ‰), Каолиново (13,8 ‰), и Върбица (12,0‰).

С най-висока обща смъртност през 2018 г. са общините Смядово (24,8 ‰) и Каспичан (20,7 ‰), следвани от Велики Преслав (19,0 ‰), Хитрино (18,5 ‰), Нови пазар (16,5 ‰) иВенец (15,5 ‰). Равнището на показателя под средното за региона и за страната е в общините Шумен (15,2 ‰), Каолиново (14,7 ‰), Никола Козлево (13,3 ‰)и Върбица (12,3 ‰).

Данните за областта сочат, че смъртността е с по-високи стойности в селата – 1 213 умрели (18,2 ‰), при 1 479 умрели (13,9 ‰) в градовете.

Общата смъртност в сравнение с 2018 година е леко увеличена в градовете и значително увеличена в селата.

Статистиката сочи, че мъжете са с по-ниска продължителност на живота от жените и коефициентът на смъртност при тях е по-висок. През 2019 г. в Шуменско са починали 1 457 мъже и 1235 жени, като нивото на смъртност при жените (14,0‰) е с 3,3 пункта по-ниско от това на мъжете (17,4‰).

Както в страната, така и в област Шумен поддържането на високо равнище на смъртността се дължи на умирания в по-високи възрасти.

По данни на НСИ вероятността за смърт на млади хора в региона е най-ниска между 20 и 29 години, като през 2019 г. починалите в тези възрасти са 15. Има и 8 смъртни случая във възрастовия диапазон от 1 до 19 години.

Средната продължителност на живота за последните три години е 74,2 години, като отново данните за мъжете са с по-неблагоприятни стойности – 71,0 години, а при жените е 77,6 години.

Смъртност по общини в област Шумен

Общини	2017 г.			2018 г.			2019 г.		
	Брой	Население (среден брой)	На 1 000 души население	Брой	Население (среден брой)	На 1 000 души население	Брой	Население (среден брой)	На 1 000 души население
ШУМЕН	**2 726**	**173 721**	**15,7**	**2 768**	**172 661**	**16,0**	**2692**	**172 262**	15,6
Велики Преслав	222	12 488	17,8	234	12 315	19,0	226	12 047	18,4
Венец	101	7 124	14,2	112	7 209	15,5	99	7248	13,7
Върбица	153	10 378	14,7	128	10 376	12,3	126	10 433	12,1
Каолиново	155	12 599	12,3	187	12 709	14,7	181	13 025	14,2
Каспичан	137	7 491	18,3	152	7 357	20,7	139	7230	18,9
Никола Козлево	79	6 170	12,8	83	6 220	13,3	90	6327	14,5
Нови пазар	308	16 311	18,9	267	16 171	16,5	276	15 909	17,1
Смядово	145	6 152	23,6	151	6 090	24,8	115	6000	18,9
Хитрино	122	6 589	18,5	124	6 713	18,5	151	6891	22,5
Шумен	1 304	88 422	14,7	1 330	87 2	15,2	1289	87 152	14,7

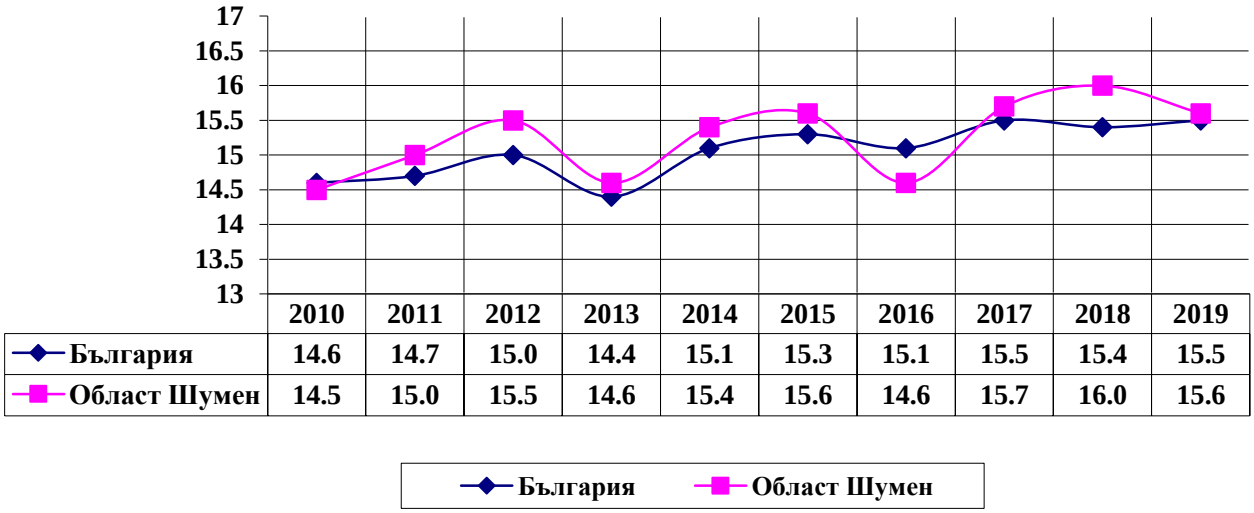

Обща смъртност в област Шумен и страната (на 1000)

На първо място по причини за смъртност в област Шумен и с най-голям относителен дял 60,6% са Болестите на кръвообращението – 945,5 на 100 000 население при 991,2‰, (64,4%) за страната. През 2018 г. те са били 985,5‰ с относителен дял 61,8 % (по-ниски от средните за страната – 997 ‰, 65,0 %).

На второ място по смъртност са онкологичните заболявания – 279,7 на 100 000 население с относителен дял 17,9 %, при 260,5‰, (16,9 %) за страната. През 2018 г. те са били 272,8 ‰ с относителен дял 17,0 % (близки до средните за страната – 248,6‰, 16,1%).

С най–висок относителен дял за областта са онкологичните заболявания на трахеята, бронхите и белия дроб, следвани от тези на дебелото черво (колон), ректума и ануса.

Тази тенденция се запазва относително постоянна в годините, като надвишава средните стойности за страната и всяка следваща година е по–висока.

Причини за смъртта, МКБ - X ревизия, "Европейски съкратен списък" [1]	**България**			**Шумен**		
	общо	**мъже**	**жени**	**общо**	**мъже**	**жени**
Общо	**1549.4**	**1659.0**	**1446.2**	**1562.3**	**1733.8**	**1399.0**
Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести (A00-B99)	6.4	8.0	4.8	3.5	2.4	4.5
Туберкулоза (A15-A19, B90)	1.4	2.3	0.6	1.2	1.2	1.1
Болест, предизвикана от вируса на човешкия имунодефицит (HIV) (B20-B24)	0.2	0.2	0.1	-	-	-
Вирусен хепатит (B15-B19), B94.2	0.6	0.6	0.5	-	-	-
Други инфекциозни и паразитни болести (A00-A09, A20-B09, B25-B89, B91-B94.1, B94.8-B99)	4.2	4.9	3.6	2.3	1.2	3.4
Клас II Новообразувания (C00-D48)	262.3	313.2	214.4	280.3	355.8	208.4
Злокачествени новообразувания (C00-C97)	260.7	311.5	212.8	278.0	353.4	206.2
в това число:						
Злокачествени новообразувания на устните, устната кухина и фаринкса (C00-C14)	5.7	9.3	2.3	8.1	13.1	3.4
Злокачествено новообразувание на хранопровода (C15)	3.2	5.1	1.4	5.2	8.3	2.3
Злокачествено новообразувание на стомаха (C16)	15.5	18.7	12.6	18.0	21.4	14.7
Злокачествено новообразувание на дебелото черво (колон), ректума и ануса (C18-C21)	39.1	47.3	31.4	38.9	47.6	30.6
Злокачествено новообразувание на черния дроб и интрахепаталните жлъчни пътища (C22)	10.2	13.3	7.4	9.9	11.9	7.9

Злокачествено новообразуване на панкреаса (C25)	17.1	19.5	14.8	13.9	17.9	10.2
Злокачествено новообразуване на ларинкса (C32)	5.0	9.6	0.7	9.9	19.0	1.1
Злокачествено новообразуване на трахеята, бронхите и белия дроб (C33-C34)	49.9	78.9	22.6	56.3	97.6	17.0
Злокачествен меланом на кожата (C43)	2.7	3.2	2.2	1.7	1.2	2.3
Злокачествено новообразуване на млечната жлеза (C50)	19.3	0.6	37.0	16.8	2.4	30.6
Злокачествено новообразуване на шийката на матката (цервикс) (C53)	4.6	-	8.9	4.1	-	7.9
Злокачествено новообразуване на тялото на матката (C54-C55)	5.4	-	10.5	7.0	-	13.6
Злокачествено новообразуване на яйчника (C56)	6.0	-	11.7	5.8	-	11.3
Злокачествено новообразуване на простатата (C61)	15.9	32.8	-	10.4	21.4	-
Злокачествено новообразуване на бъбрека, с изключение на бъбречното легенче (C64)	5.7	8.1	3.5	5.8	9.5	2.3
Злокачествено новообразуване на пикочния мехур (C67)	8.7	13.9	3.8	11.6	15.5	7.9
Злокачествено новообразуване на главния мозък и други части на централна та нервна система (C70-C72)	9.5	10.9	8.2	8.1	8.3	7.9
Злокачествено новообразуване на главния мозък и други части на щитовидната жлеза (C73)	0.7	0.5	0.8	2.3	2.4	2.3
Болест на 'Hodgkin и лимфоми (C81-C86)	4.5	4.8	4.3	3.5	3.6	3.4
Левкемия (C91-C95)	6.4	7.2	5.6	5.8	8.3	3.4
Други злокачествени новообразувания на лимфната, кръвотворната и сродните им тъкани (C88, C90, C96)	2.2	2.2	2.1	0.6	-	1.1
Други злокачествени новообразувания (C17, C23-C24, C26-C31, C37-C41, C44-C49, C51-C52, C57-C60, C62-C63, C65-C66, C68-C69, C74-C80, C97)	23.4	25.8	21.0	34.2	44.0	24.9
Новообразования in situ, доброкачествени новообразования и новообразувания с неопределен или неизвестен характер (D00-D48)	1.6	1.7	1.6	2.3	2.4	2.3
Клас III Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм (D50-D89)	2.1	2.6	1.6	2.3	3.6	1.1
Клас IV Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата (E00-E89)	22.4	21.7	23.2	16.2	11.9	20.4
Захарен диабет (E10-E14)	21.9	21.0	22.8	15.7	10.7	20.4
Други ендокринни, хранителни и метаболитни разстройства (E00-E07, E15-E89)	0.5	0.7	0.4	0.6	1.2	-
Клас V Психични и поведенчески разстройства (F01-F99)	1.4	1.6	1.1	1.2	-	2.3
Деменция (F01, F03)	0.4	0.3	0.5	-	-	-
Злоупотребата с алкохол (включително алкохолна психоза) (F10)	0.5	0.9	0.1	0.6	-	1.1
Наркотична зависимост, токсикомания (F11-F16, F18-F19)	0.0	0.0	-	-	-	-
Други психични и поведенчески разстройства (F04-F09, F17, F20-F99)	0.4	0.3	0.5	0.6	-	1.1
Клас VI, VII, VIII Болести на нервната система и сетивните органи (G00-H95)	14.5	15.5	13.5	15.7	17.9	13.6
Болест на Parkinson (G20)	4.3	4.7	3.9	4.1	4.8	3.4
Болест на Алцхаймер (G30)	1.6	0.9	2.2	3.5	1.2	5.7

Други заболявания на нервната система и сетивните органи (G00-G12, G14, G21-G25, G31-H95)	8.6	9.8	7.4	8.1	11.9	4.5
Клас IX Болести на органите на кръвообращението (I00-I99)	998.2	993.1	1003.0	947.1	946.1	948.2
Исхемична болест на сърцето (I20-I25)	188.1	209.8	167.6	185.7	215.4	157.5
в това число:						
Остър инфаркт на миокарда (I21-I22)	68.8	89.6	49.1	93.4	125.0	63.4
Други форми на исхемична болест на сърцето (I20, I23-I25)	119.3	120.2	118.4	92.3	90.4	94.0
Други болести на сърцето (I30-I51)	357.3	357.6	357.0	235.6	242.8	228.8
Мозъчносъдови болести (I60-I69)	296.2	276.3	315.0	338.9	305.8	370.4
Други болести на органите на кръвообращението (I00-I15, I26-I28, I70-I99)	156.6	149.5	163.3	186.9	182.1	191.4
Клас X Болести на дихателната система (J00-J99)	60.1	75.4	45.7	78.9	103.5	55.5
Грип (J09-J11)	0.2	0.2	0.2	0.6	1.2	-
Пневмония (J12-J18)	20.9	26.2	16.0	52.2	65.5	39.6
Хронични болести на долните дихателни пътища (J40-J47)	19.6	26.6	13.1	19.7	27.4	12.5
в това число:						
Астма (J45-J46)	0.5	0.4	0.6	0.6	-	1.1
Други хронични болести на долните дихателни пътища (J40-J44, J47)	19.1	26.1	12.5	19.2	27.4	11.3
Други болести на дихателната система (J00-J06, J20-J39, J60-J99)	19.4	22.4	16.5	6.4	9.5	3.4
Клас XI Болести на храносмилателната система (K00-K92)	59.0	80.9	38.3	60.9	89.3	34.0
Язва на стомаха, на дванадесетопръстника, гастройеюнална язва (K25-K28)	3.7	4.7	2.7	2.9	4.8	1.1
Цироза, фиброза и хроничен хепатит на черния дроб (K70, K73-K74)	27.2	44.6	10.9	27.3	50.0	5.7
Други болести на храносмилателната система (K00-K22, K29-K66, K71-K72, K75-K92)	28.1	31.6	24.7	30.8	34.5	27.2
Клас XII Болести на кожата и подкожната тъкан (L00-L99)	0.7	0.6	0.7	1.7	2.4	1.1
Клас XIII Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан (M00-M99)	0.5	0.5	0.6	1.2	2.4	-
Ревматоиден артрит и артрози (M05-M06, M15-M19)	0.1	0.0	0.1	-	-	-
Други увреждания на костно-мускулната система и на съединителната тъкан (M00-M02, M08-M13, M20-M99)	0.5	0.5	0.4	1.2	2.4	-
Клас XIV Болести на пикочо-половата система (N00-N99)	26.2	28.8	23.7	29.6	28.6	30.6
Болести на бъбреците и уретера (N00-N29)	25.8	28.2	23.5	29.0	27.4	30.6
Други болести на пикочо-половата система (N30-N99)	0.4	0.6	0.2	0.6	1.2	-
Клас XV Бременност, раждане и послеродов период (O00-O99)	-	-	-	-	-	-
Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период (P00-P96)	2.2	2.8	1.7	1.2	1.2	1.1
Клас XVII Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации (Q00-Q99)	1.6	1.6	1.6	-	-	-
Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде (R00-R99)	55.1	57.1	53.2	78.3	103.5	54.4
Внезапна смърт на кърмаче (R95)	0.0	0.0	0.0	-	-	-
Недобре определени и неуточнени причини за смърт (R96-R99)	30.6	37.0	24.7	69.1	88.1	51.0

Други симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде (R00-R94)	24.4	20.1	28.5	9.3	15.5	3.4
Клас XX Външни причини за заболеваемост и смъртност (V01-Y98)	36.9	55.6	19.2	44.1	65.5	23.8
Злополуки (V01-X59, Y85-Y86)	23.2	34.5	12.5	31.9	48.8	15.9
в това число:						
Транспортни злополуки (V01-V99,Y85)	8.1	12.5	3.9	10.4	16.7	4.5
Падания (W00-W19)	6.6	8.7	4.6	11.0	15.5	6.8
Случайно удавяне и потъване във вода '(W65-W74)	1.4	2.5	0.4	1.7	3.6	-
Случайно отравяне и въздействие на отровни вещества (X40-X49)	0.9	1.2	0.6	2.3	2.4	2.3
Други зополуки (W20-W64, W75- X39, X50-59, Y86)	6.3	9.7	3.0	6.4	10.7	2.3
Умишлено самонараняване (X60-X84, Y87.0)	8.2	13.3	3.4	8.1	13.1	3.4
Нападение (X85-Y09, Y87.1)	1.0	1.5	0.6	1.7	1.2	2.3
Нараняване с неопределени намерения (Y10-Y34, Y87.2)	3.5	4.9	2.1	2.3	2.4	2.3
Други външни причини за травми и отравяния (Y35-Y84, Y88-Y89)	1.0	1.4	0.6	-	-	-

[1] Нов хармонизиран списък по 86 причини, разработен от Евростат, използван за международни сравнения.

(На 100 000 души от населението)

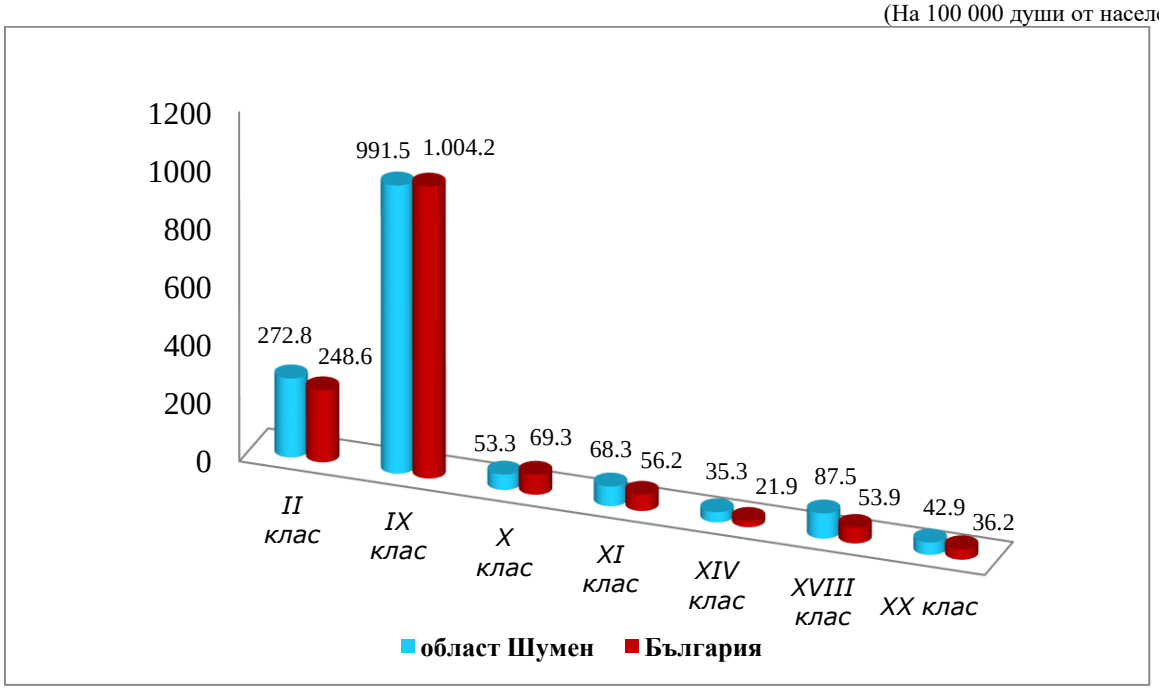

Умирания по класове болести в област Шумен и страната (на 100000)

Изводи:

Основните причини за нарастване на общата смъртност в област Шумен и страната през последните години са следните:

- нарастване на смъртността в активната възраст от социално-значими заболявания, особено сред мъжете.
- рискови фактори, свързани с начина на живот на населението – тютюнопушене, нерационално хранене, хиподинамия, стрес и др.
- социално-икономически и екологични фактори на средата.

Не на последно място показателите за смъртността се влияят от дейността на здравните служби и нивото на медицинската помощ, оказвана на населението, по отношение на нейната достъпност, своевременност и качество.

1.4. Детска смъртност

Детската смъртност е един от най-важните статистически показатели, характеризиращи благополучието на една нация и работата на системата на здравеопазване в дадена страна или регион.

През последните три години в област Шумен се наблюдава значително колебаене на показателя „детска смъртност", като през 2016 г. – 6,4 ‰ (10 бр. деца под 1 г., 3 момчета и 7 момичета), за 2017 г. – 7,1‰ (10 бр. деца под 1 г., 6 момчета и 4 момичета), за 2018 г. – 5,5‰ (8 бр. деца под 1 г., 5 момчета и 3 момичета).

Детска смъртност (умрели деца до 1 годишна възраст) в област Шумен

Година	Общо		В градовете		В селата	
	Брой	На 1000 живородени	Брой	На 1000 живородени	Брой	На 1000 живородени
2017	10	7,1	7	8,3	3	5,3
2018	8	5,5	5	5,6	3	5,3
2019	5	3,5	3	3,5	2	3,6

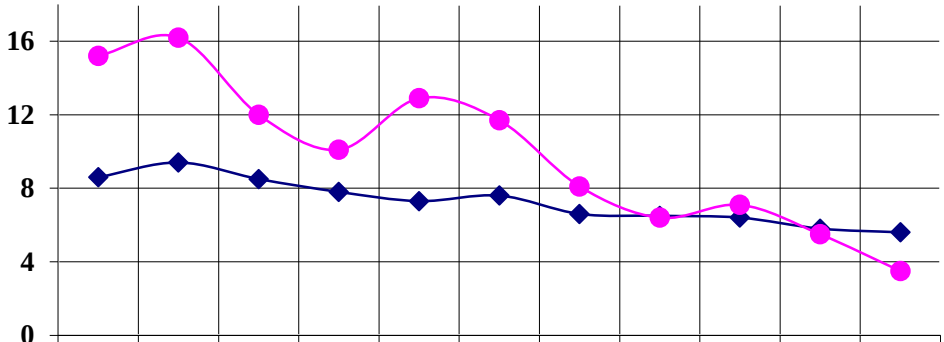

	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
България	8.6	9.4	8.5	7.8	7.3	7.6	6.6	6.5	6.4	5.8	5.6
Област Шумен	15.2	16.2	12.0	10.1	12.9	11.7	8.1	6.4	7.1	5.5	3.5

Детска смъртност в област Шумен и страната (на 1000 живородени деца)

Структура на детската смъртност по причини – водеща е детската смъртност, дължаща се на някои състояния, възникващи през перинаталния период, следвани от някои инфекциозни и паразитни болести.

Перинатална, неонатална и постнеонатална детска смъртност в област Шумен

Година	Перинатална ДС	Неонатална ДС	Постнеонатална ДС
2017	13,4	6,4	0,7
2018	6,9	3,4	2,1
2019	6,8	3,2	1,9

Разгледана по периоди най-висока е перинаталната детска смъртност. В сравнение с предходната година през 2018 г. значително намалена е смъртността в перинаталния и неонаталния, както и в постнеонаталния период. Перинаталната детска смъртност е важен показател за работата на женската консултация, за профилактиката на усложненията на бременността и качеството на родилната помощ.

Изводи:

- Освен като основен показател качеството на медицинската помощ, за детската

смъртност значение имат недоносеността и ниската телесна маса на новороденото, както и редица социални и икономически фактори (образование, доходи, начин на живот на семействата, замърсяване на околната среда и др.).

- Предпоставки: най-често това са деца на майки, не посещавали женска консултация, без личен лекар и непълнолетни по възраст.
- Като положителна за областта тенденция може да се отбележи намаляването на детската смъртност за последните години.

1.5. Естествен прираст

Сравнителният анализ на данните за динамиката на коефициента на естествен прираст в област Шумен и страната показва, че в областта е налице значително по-неблагоприятна демографска ситуация и населението не е в състояние да се възпроизвежда.

Наблюдава се известна разлика в показателя за естествен прираст в отделните общини от областта, като с най-негативни показатели през 2019 година е община Хитрино (-16,3 ‰) и община Смядово (-12‰), а с най-добър показател е община Венец (-4‰).

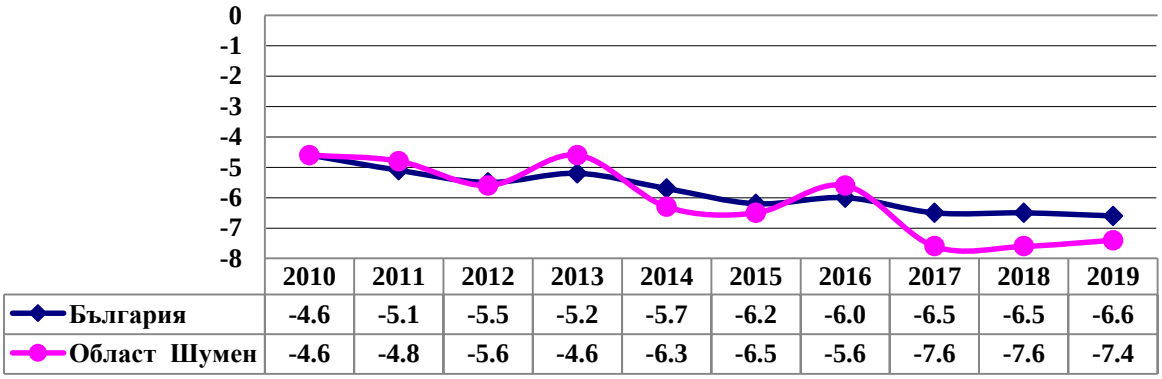

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
България	-4.6	-5.1	-5.5	-5.2	-5.7	-6.2	-6.0	-6.5	-6.5	-6.6
Област Шумен	-4.6	-4.8	-5.6	-4.6	-6.3	-6.5	-5.6	-7.6	-7.6	-7.4

Естествен прираст в област Шумен и страната

Естествен прираст по общини в област Шумен

Община	2017 г.		2018 г.		2019 г.	
	Брой	На 1000 души	Брой	На 1000 души	Брой	На 1000 души
ШУМЕН	**-1 317**	**-7,6**	**-1 317**	**-7,6**	**-1 278**	**-7,4**
Велики Преслав	-146	-11,7	-144	-11,7	-141	-11,7
Венец	-37	-5,2	-46	-6,4	-29	-4
Върбица	-62	-6,0	-42	-4,0	-46	-4,4
Каолиново	-38	-3,0	-63	-5,0	-60	-4,6
Каспичан	-66	-8,8	-95	-12,9	-59	-8,1
Никола Козлево	4	0,6	-3	-0,5	-60	-9,4
Нови пазар	-155	-9,5	-119	-7,4	-150	-9,4
Смядово	-98	-15,9	-108	-17,7	-72	-12
Хитрино	-90	-13,7	-93	-13,9	-113	-16,3
Шумен	-629	-7,1	-604	-6,9	-602	-6,9

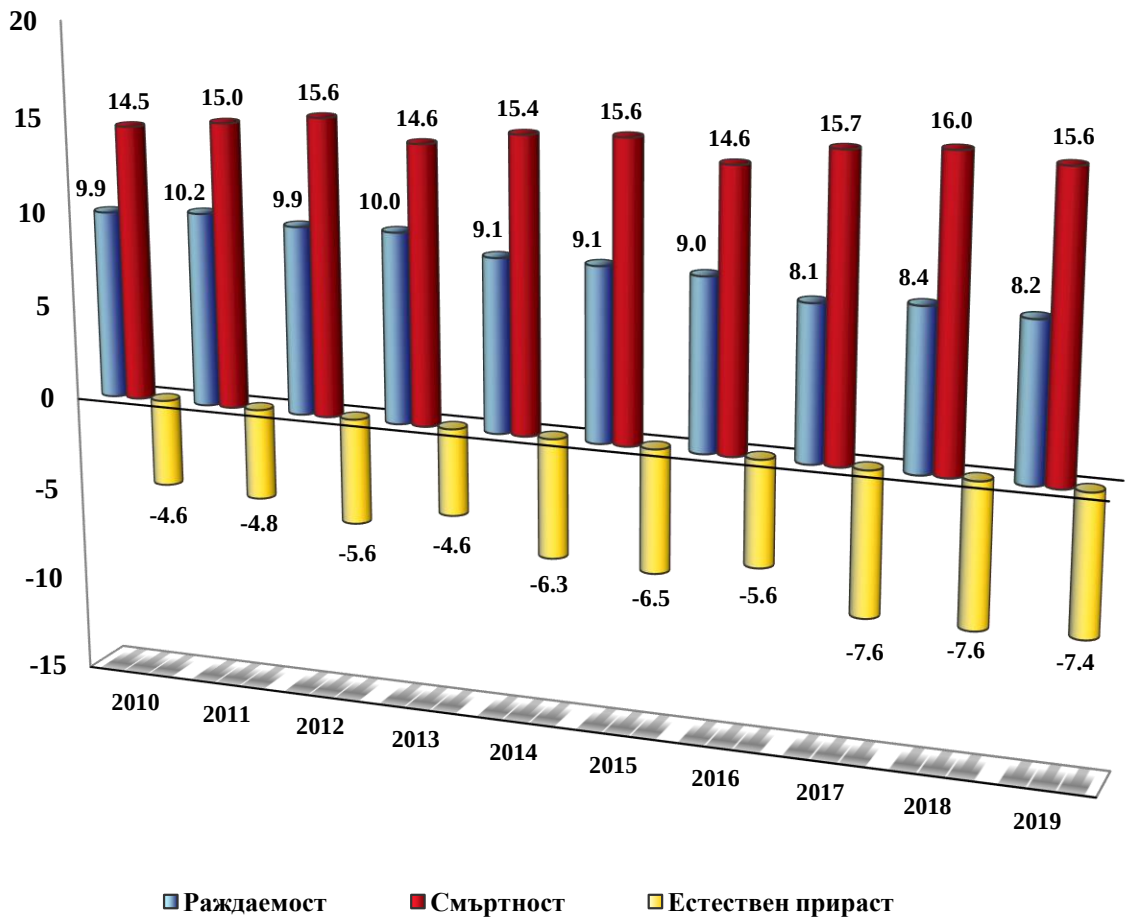

Раждаемост, смъртност и естествен прираст в област Шумен (2010-2019 г.)

Мястото на здравеопазването при решаването на демографските проблеми на населението е безспорно, но не е решаващо. Подобряването на демографското състояние е сложен и продължителен процес, който зависи от активните и целенасочени действия не само на здравните институции, но и на редица други организации, както и на цялото общество.

Движение на населениетопо общини в област Шумен

Община	Население	Живо-родени	Мъртво-родени	Умрели	Детска смърт-ност	Естествен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст
Област	**172 262**	**1414**	**4**	**2692**	**5**	**-1278**	**5723**	**4538**	**676**
Велики Преслав	12047	85		226		-141	247	289	-18
Венец	7248	70	1	99	1	-29	279	256	5
Върбица	10433	80		126	1	-46	303	202	49
Каолиново	13025	121	1	181		-60	721	407	157
Каспичан	7230	80		139		-59	213	207	2
Никола Козлево	6327	84	1	90		-60	297	200	49
Нови пазар	15909	126		276		-150	452	518	-60
Смядово	6000	43		115		-72	185	175	-4
Хитрино	6891	38		151	1	-113	496	256	117
Шумен	87152	687	1	1289	2	-602	2530	2028	379

* От 2007 година механичното движение на населението включва не само вътрешната миграция, а и движението на лицата към и от страната.

Важно значение за снижаването на детската смъртност има организацията на медицинското наблюдение на бременните и децата през първата година от живота им, организацията на родилната помощ и медицинската помощ за болните деца. Ранният обхват на бременните, системното им и активно наблюдение, особено на бременните с висок риск (3-ти и по-висок пореден номер на раждане, малък интервал между ражданията, възраст на майката до 20 или над 35 години, екстрагенитални заболявания на майката, злоупотреба с алкохол, тютюнопушене, наркотици, извънбрачна бременност), добрата организация на дейността в родилните отделения намаляват вероятността от умиране на детето в неонаталния период и са предпоставка за намаляване и на постнеонаталната смъртност.

Отчитането на тези закономерности и насочването на вниманието към рисковите семейства, рисковите бременности и рисковите деца до 1 г. възраст разкрива значителни резерви за снижаване на детската смъртност. Това налага утвърждаването на грижите за бременните и децата като приоритетни направления в реформата на извънболничната помощ у нас.

Изводи:

- В областта е увеличена общата смъртност, която е и малко над средната за страната; леко намалена е детската смъртност и е под средната за страната. Естественият прираст продължава да е отрицателен и по-неблагоприятен от този за страната, но за целия разглеждан период запазва относително постоянни стойности.
- За подобряване здравето на населението е необходимо продължаване на дейностите по национални програми и политики за ограничаване на заболеваемостта и смъртността от социално значими заболявания, свързани с поведенческите фактори на риска (тютюнопушене, нездравословно хранене, злоупотреба с алкохол, ниска двигателна активност и др.) и както и ефективността от икономическата и социална политика, респ. факторите на жизнената среда.

1.6. ЗАБОЛЕВАЕМОСТ И БОЛЕСТНОСТ

- ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ

През 2019 г. са регистрирани 1020 заразни заболявания, срещу 1309 през 2018 г. През 2019 г. има 1,28 пъти намаляване на показателя на общата заразна заболеваемост.През годината няма регистрирани смъртни случаи от заразни болести.

Епидемиологична характеристика на острата заразна заболеваемост през 2019 г. в област Шумен е следната:

- Заболеваемостта от чревни инфекции през 2019 г. е 1,07 пъти по-ниска от 2018 г.
- При заболеваемостта от въздушно-капкови инфекции се наблюдава намаляване с 1,34 пъти в сравнение с 2018 г. за сметка на заболяванията от варицела.
- Наблюдава се двойно увеличаване на заболеваемостта от вирусни хепатити тип А.
- Заболеваемостта от от трансмисивни инфекции е повишена с 1,7 пъти в сравнение с 2018 г.

Болестност и заболеваемост в област Шумен през 2019 година

Наименование на болестите по МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
	Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Отн. дял %	Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Отн. дял %
Общо I-XIX клас	**306 764**	**1 776,7**	**100**	**119 093**	**689,8**	**100**
Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести	16269	94,2	5,3	7943	46,0	6,7
Клас II Новообразувания	5978	34,6	1,9	2 382	13,8	2,0
Клас III Болести на кръвта, кръвотв. органи и отделни нарушения, вкл. имунния механизъм	1 815	10,5	0,6	782	4,5	0,7

Клас IV Болести на ендокр. система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	18 457	106,9	6,0	3 916	22,7	3,3
Клас V Психични и поведенчески разстройства	8 309	48,1	2,7	1 250	7,2	1,0
Клас VI Болести на нервната система	11956	69,2	3,9	5 491	31,8	4,6
Клас VII Болести на окото и придатъците му	14 532	84,2	4,7	9 364	54,2	7,9
Клас VIII Болести на ухото и мастоидн. израстък	8 209	47,5	2,7	5 283	30,6	4,4
Клас IX Болести на орг. на кръвообращението	93446	541,2	30,5	12901	74,7	10,8
Клас X Болести на дихателната система	46674	270,3	15,2	25289	146,5	21,2
Клас XI Болести на храносмилателната система	10250	59,4	3,3	4835	28,0	4,1
Клас XII Болести на кожата и подкожната тъкан	7 415	42,9	2,4	4 706	27,3	4,0
Клас XIII Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	21 478	124,4	7,0	10 768	62,4	9,0
Клас XIV Болести на пикочо-половата система	20 692	119,8	6,7	9 702	56,2	8,1
Клас XV Бременност, раждане и послеродов п-д	1 274	7,4	0,4	541	3,1	0,5
Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период	58	0,3	0,0	34	0,2	0,0
Клас XVII Вродени аномалии (пороци на разви-тието), деформации и хромозомни аберации	665	3,9	0,2	274	1,6	0,2
Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	8 283	48,0	2,7	5 459	31,6	4,6
Клас XIX Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	11 004	63,7	3,6	8 173	47,3	6,9

Болестност и заболеваемост в област Шумен през 2018 година

Наименование на болестите по МКБ-10	**Болестност**			**Заболеваемост**		
	Регист-рирани заболя-вания	**На 1000 души от населе-нието**	**Отн. дял %**	**Регист-рирани заболя-вания**	**На 1000 души от населе-нието**	**Отн. дял %**
Общо I-XIX клас	**304 393**	**1 752,2**	**100**	**127 198**	**732,2**	**100**
Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести	15 031	86,5	4,9	7 696	44,3	6,1
Клас II Новообразувания	6 340	36,5	2,1	2 570	14,8	2,0
Клас III Болести на кръвта, кръвотв. органи и отделни нарушения, вкл. имунния механизъм	1 960	11,3	0,6	911	5,2	0,7
Клас IV Болести на ендокр. система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	18 208	104,8	6,0	4 779	27,5	3,8
Клас V Психични и поведенчески разстройства	8 766	50,5	2,9	1 574	9,1	1,2
Клас VI Болести на нервната система	12 455	71,7	4,1	5 797	33,4	4,6
Клас VII Болести на окото и придатъците му	14 814	85,3	4,9	9 711	55,9	7,6
Клас VIII Болести на ухото и мастоидн. израстък	8 279	47,7	2,7	5 667	32,6	4,5
Клас IX Болести на орг. на кръвообращението	87 356	502,9	28,7	14 487	83,4	11,4
Клас X Болести на дихателната система	45 610	262,5	15,0	26 316	151,5	20,7
Клас XI Болести на храносмилателната система	11 676	67,2	3,8	5 233	30,1	4,1
Клас XII Болести на кожата и подкожната тъкан	7 595	43,7	2,5	4 883	28,1	3,8
Клас XIII Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	21 486	123,7	7,1	10 733	61,8	8,4
Клас XIV Болести на пикочо-половата система	22 688	130,6	7,5	11 718	67,5	9,2
Клас XV Бременност, раждане и послеродов п-д	1 307	7,5	0,4	663	3,8	0,5
Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период	58	0,3	0,0	24	0,1	0,0
Клас XVII Вродени аномалии (пороци на разви-	671	3,9	0,2	298	1,7	0,2

тието), деформации и хромозомни аберации						
Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	8 625	49,6	2,8	5 646	32,5	4,4
Клас XIX Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	11 468	66,0	3,8	8 492	48,9	6,7

- АКТИВНА ТУБЕРКУЛОЗА

Болестността от активна туберкулоза е намаляла спрямо 2018 г. (53,3 на сто хиляди) и през 2019 г. е 42,3 на сто хиляди души от населението. Честотата на новорегистрираните случаи от туберкулоза намалява и е 19.7 на сто хиляди.

Показателят на регистрираните заболявания от активна туберкулоза – 42,3 на 100 000 за област Шумен е малко по-нисък от този за страната и заболеваемостта от активна туберкулоза – 16,2 на 100 000 е по-ниска от тази за страната (през 2018 г. за страната регистрираните заболявания от активна туберкулоза са 53,4 на 100 000, а заболеваемостта – 18,4 на 100 000).

През последната година няма регистрирани с активна туберкулоза деца до 17-годишна възраст в областта.

Регистрирани заболявания от активна туберкулоза в област Шумен

Година	Общо		в т.ч. новооткрити	
	Брой	На 100000 души от населението	Брой	На 100000 души от населението
2017	112	64,5	32	18,4
2018	92	53,3	28	16,2
2019	73	42.3	34	19.7

- ЗЛОКАЧЕСТВЕНИ НОВООБРАЗУВАНИЯ

Те са на второ място в областта по причина за смъртност през 2019 г. В сравнение с предходната година е увеличен броя на регистрираните злокачествени новообразувания в област Шумен от 7 603 през 2018 г. на 7 746 за 2019 г.

Увеличен е броя на регистрираните нови злокачествените новообразувания при случая за 783 през 2018 г. на 841 през 2019 г. Заболеваемостта е по-висока в сравнение с предходната година при 453,5 за 2018 г. на 488,1 през 2019 г. Показателят за регистрираните новооткрити заболявания за областта е по-висок от този за страната (през 2019 г. брой регистриранинови злокачествени новообразувания – 30 338 случая, заболеваемост – 434,9 %).

Сред злокачествените новообразувания най-често срещани са:

- ✓ меланом и други злокачествени образувания на кожата – 1838 бр.
- ✓ женски полови органи – 1169 бр.
- ✓ храносмилателни органи – 1211 бр.
- ✓ млечна жлеза – 1123 бр.

В нозологичната структура на тези заболявания няма съществени изменения. Висока е заболеваемостта от злокачествени новообразувания на: млечната жлеза при жените; меланом и други злокачествени новообразувания на кожата; простатата; трахеята, бронхите и белия дроб; дебелото черво; тялото на матката; шийката на матката; ректосигмоидалната област, право черво (ректум), анус и анален канал и т.н.

При децата до 17 години през 2019 г. регистрираните заболявания от злокачествени новообразувания са общо 19 броя (с 4 броя по-малко от предходната година), като с най-висока честота са злокачествените заболявания на лимфната, кръвотворната и сродните им тъкани – 12 броя от тях 7 броя - левкемия.

Регистрирани заболявания от злокачествени новообразувания в област Шумен

Наименование	2018 г.			2019 г.		
	Регистрирани заболявания			Регистрирани заболявания		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Злокачествени новообразувания – всичко	***7 603***	***3 777***	***3 826***	***7746***	***3856***	***3890***
Устни, устна кухина и фаринкс	**208**	**175**	**33**	**216**	**180**	**36**
в т.ч.: устна	111	90	21	107	86	21
Храносмилателни органи	**1 188**	**787**	**401**	**1211**	**790**	**421**
в т.ч.: хранопровод	15	11	4	13	9	4
стомах	146	111	35	139	105	34
дебело черво	438	277	161	456	283	173
ректосигмоидна област, право черво (ректум), анус и анален канал	403	250	153	417	249	168
черен дроб и жлъчни пътища	35	19	16	35	17	18
панкреас	57	33	24	53	29	24
Дихателни органи и гръден кош	**484**	**430**	**54**	**503**	**444**	**59**
в т.ч.: ларинкс	154	150	4	148	144	4
трахея, бронхи и бял дроб	291	243	48	316	264	52
Кости и ставни хрущяли	**24**	**20**	**4**	**26**	**21**	**5**
Меланом и други злокачествени новообразувания на кожата	**1 797**	**1 149**	**648**	**1838**	**1192**	**646**
в т.ч.: злокач. меланом на кожата	107	54	53	101	52	49
Мезотелиални и меки тъкани	**67**	**41**	**26**	**74**	**47**	**27**
Млечна жлеза	**1 108**	**8**	**1 100**	**1123**	**7**	**116**
Женски полови органи	**1 152**	**0**	**1 152**	**1169**	**-**	**1169**
в т.ч.: шийка на матката	482	0	482	486	-	486
тяло на матката	425	0	425	430	-	430
с неуточнена локализация на матката	2	0	2	1	-	1
яйчник	185	0	185	195	-	195
Мъжки полови органи	**484**	**484**	**0**	**490**	**490**	**-**
в т.ч.: простата	359	359	0	366	366	-
Пикочна система	**465**	**338**	**127**	**479**	**342**	**137**
в т.ч.: пикочен мехур	314	249	65	319	248	71
Око, главен мозък и други части на централната нервна система	**71**	**47**	**24**	**73**	**45**	**28**
в т.ч.: око и неговите придадъци	5	3	2	4	3	1
главен мозък	57	42	15	57	40	17
Щитовидна и др. ендокринни жлези	**171**	**42**	**129**	**179**	**43**	**136**
в т.ч.:щитовидна жлеза	160	32	128	170	35	135
Неточно определени, вторични и неуточнени локализации	**124**	**81**	**43**	**126**	**91**	**35**
Лимфна, кръвотворна и сродните им тъкани	**260**	**175**	**85**	**239**	**164**	**75**
в т.ч.: болест на Hodgkin	60	36	24	60	36	24
нехочкинов лимфом	45	34	11	38	31	7
левкемия	113	77	36	101	71	30
лимфоидна левкемия	59	47	12	54	44	10
миелоидна левкемия	27	22	5	25	22	3
Самостоятелни (първични) множествени локализации	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Новообразувания ин ситу	**210**	**1**	**209**	**211**	**3**	**208**

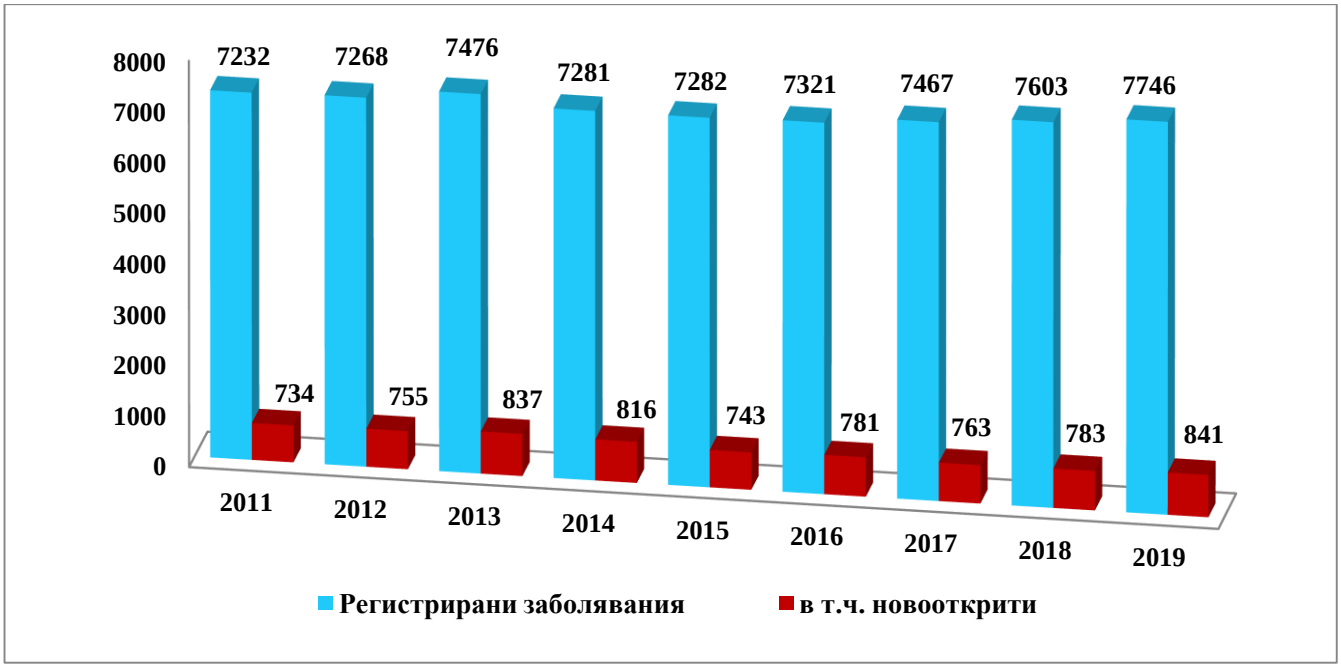

Регистрирани злокачествени заболявания в област Шумен (2011-2019 г.)

- ПСИХИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

Броят на психично болните, намиращи се под наблюдение на психиатричните заведения (ДПБ), в края на 2019 г. е 1129 или 655,4 на 100 000 от населението на област Шумени бележи увеличение спрямо 2018 г. – 1 080 психично болни или 626,6 на 100000 от населението. В края на 2017 г. – 1 037 психично болни или 599,5 на 100000 от населението, 2016 г. психично болните са били 1 017 или 582,9 ‰, за 2015 г. психично болните са били 1 197 или 681,2 ‰, за 2014 г. – 1 289 или 728,6 ‰, а за 2013 г. – 1 759 или 987,9 ‰.

През 2019 г. показателя за страната е по-нисък 1681,0 в сравнение с 2018 г. – 1 723,9 на 100 000 население.

Най-голям е броят на пациентите от областта с шизофрения, шизотипни и налуднични разстройства; с разстройства на настроението (афективни разстройства); умствена изостаналост и психични и поведенчески разстройства, дължащи се на употреба на алкохол.

В структурата на заболяванията на през 2019 г. са най-много случаите на Шизофрения – 725 бр., следвани от Разстройства на настроението (афективни разстройства)– 157 бр., Умствена изостаналост – 120 бр. и т. н.

Следва да се има предвид, че тъй като психичните разстройства относително рядко довеждат до бърза смърт, това често е причина за пренебрегване на тяхната висока социална цена. Освен измеримите икономически загуби, психическите разстройства влошават качеството на човешкия живот.

Хоспитализирани болни с психични и поведенчески разстройства

1.7. ХОСПИТАЛИЗИРАНА ЗАБОЛЕВАЕМОСТ

Всичко хоспитализираните случаи (изписани и умрели) през стационарите на лечебните заведения за болнична помощ от област Шумен през 2019 г. са 32 939, или 191,2‰ на сто хиляди души от населението (за сравнение през 2018 г. са 31 859, или 184,5‰ на сто хиляди; през 2017 г. са 34 731,или 182,7‰ на сто хиляди; през 2016 г. са 32 234,или 184,1‰ на сто хиляди; през 2015 г. са 35 177,или 199,5‰ на сто хиляди; през 2014 г. – 36 627, или 206,4‰ на сто хиляди).

При показател за страната – 2 412 523 или 345,8‰ на 100 000 население.

От 31 859 хоспитализирани през 2018 г. 6 185 (19,4 %) случая са по повод фактори, влияещи върху здравното състояние на населението и контакта със здравните служби (за страната – 2 401 759 хоспитализирани, 418 878 случая или 17,4 %).

В структурата на хоспитализираните случаи по класове болести водещо място заемат Болести на: органите на кръвообращението, дихателната система, храносмилателната система, костно-мускулната и на съединителната тъкан;Бременност, раждане и послеродов период; Болести на пикочо-половата система;Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини.

При *децата до 17-годишна възраст* най-голям е относителният дял на хоспитализираните поради: Болести на дихателната система; Инфекциозни болести и паразитози; Някои състояния, възникващи през перинаталния период; Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външнипричини. Сравнително високият относителен дял на хоспитализираните случаи при децата по повод Фактори, влияещи върху здравното състояние на населението и контакта със здравните служби, е резултат от отчитането на здравите живородени деца към този клас.

Сред *лицата на възраст18-64 години* най-голям е делът на хоспитализираните поради Бременност, раждане и послеродов период; Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан;Болести на органите на кръвообращението;Психични и поведенчески разстройства; Болести на храносмилателната система;Болести на пикочо-половата система и на дихателната система.

В структурата на *хоспитализираните болнинад 65-годишна възраст*водещи са болестите на: органите на кръвообращението, дихателната система, храносмилателната система и новообразуванията.Сравнително висок е относителният дял на хоспитализираните случаи на лицата в тези възрастови групи по повод Фактори, влияещи върху здравното състояние на населението и контакта със здравните служби, в резултат на отчитането на пациенти с курс радиотерапия (поддържащ) и химиотерапия по повод на новообразувание към този клас.

Преминалите през стационарите на лечебните заведения за болнична помощ от област Шумен болни за 2017 година са 25 802, за 2018 г. са 25 674,а през 2019 г. техният брой е 26 553.

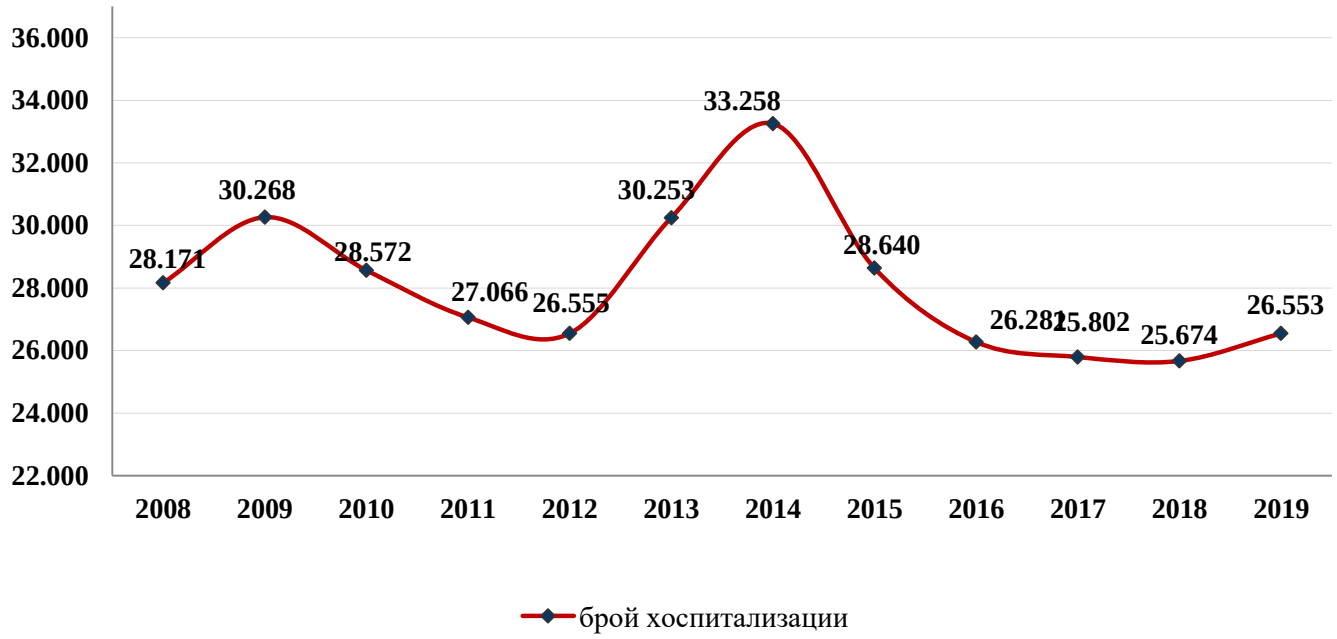

Хоспитализирана заболеваемост в област Шумен за периода 2008-2019 г.

Хоспитализирана заболеваемост през 2019 г.

Наименование на болестите по МКБ-10	В многопрофилни болници за активно лечение		Общо в ЛЗБП в област Шумен	
	Изписани и умрели болни	На 10 000 души от населението	Изписани и умрели болни	На 10 000 души от населението
Общо I-XIX клас	**21 305**	**1 233,9**	**25 674**	**1 487,0**
Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести	865	50,1	870	50,4
Клас II Новообразувания	673	39,0	1 588	92,0
Клас III Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, вкл. имунния механизъм	277	16,0	277	16,0
Клас IV Болести на ендокринната система, разстрой-ства на храненето и на обмяната на веществата	121	7,0	121	7,0
Клас V Психични и поведенчески разстройства	510	29,5	1 423	82,4
Клас VI Болести на нервната система	676	39,2	676	39,2
Клас VII Болести на окото и придатъците му	584	33,8	584	33,8
Клас VIII Болести на ухото и мастоидния израстък	403	23,3	403	23,3
Клас IX Болести на органите на кръвообращението	3 053	176,8	4 534	262,6
Клас X Болести на дихателната система	3 692	213,8	3 693	213,9
Клас XI Болести на храносмилателната система	1984	114,9	2 421	140,2
Клас XII Болести на кожата и подкожната тъкан	612	35,4	626	36,3
Клас XIII Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	2 408	139,5	2 408	139,5
Клас XIV Болести на пикочо-половата система	1 224	70,9	1 747	101,2
Клас XV Бременност, раждане и послеродов период	1870	108,3	1870	108,3

Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период	489	28,3	489	28,3
Клас XVII Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации	19	1,1	19	1,1
Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	153	8,9	153	8,9
Клас XIX Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1 692	98,0	1 772	102,6

Табл. 34 Хоспитализирана заболеваемост през 2018 г.

Наименование на болестите по МКБ-10	**В многопрофилни болници за активно лечение**		**Общо в ЛЗБП в област Шумен**	
	Изписани и умрели болни	**На 10 000 души от населението**	**Изписани и умрели болни**	**На 10 000 души от населението**
Общо I-XIX клас	**21 543**	**1 240,1**	**25 802**	**1 485,3**
Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести	945	54,4	946	54,5
Клас II Новообразувания	631	36,3	1 527	87,9
Клас III Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, вкл. имунния механизъм	299	17,2	299	17,2
Клас IV Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	163	9,4	163	9,4
Клас V Психични и поведенчески разстройства	510	29,4	1 384	79,7
Клас VI Болести на нервната система	643	37,0	644	37,1
Клас VII Болести на окото и придатъците му	559	32,2	559	32,2
Клас VIII Болести на ухото и мастоидния израстък	455	26,2	455	26,2
Клас IX Болести на органите на кръвообращението	3 156	181,7	4 568	263,0
Клас X Болести на дихателната система	3 592	206,8	3 594	206,9
Клас XI Болести на храносмилателната система	2 003	115,3	2 414	139,0
Клас XII Болести на кожата и подкожната тъкан	641	36,9	648	37,3
Клас XIII Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	2 383	137,2	2 383	137,2
Клас XIV Болести на пикочо-половата система	1 292	74,4	1 892	108,9
Клас XV Бременност, раждане и послеродов период	1944	111,9	1944	111,9
Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период	457	26,3	457	26,3
Клас XVII Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации	17	1,0	17	1,0
Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	173	10,0	173	10,0
Клас XIX Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1 680	96,7	1 735	99,9

Табл. 35 Хоспитализирана заболеваемост през 2017 г.

Наименование на болестите	**В многопрофилни**	**Общо в ЛЗБП**

по МКБ-10	болници за активно лечение		в област Шумен	
	Изписани и умрели болни	На 10 000 души от населението	Изписани и умрели болни	На 10 000 души от населението
Общо I-XIX клас	**21 543**	**1 240,1**	**25 802**	**1 485,3**
Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести	945	54,4	946	54,5
Клас II Новообразувания	631	36,3	1 527	87,9
Клас III Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, вкл. имунния механизъм	299	17,2	299	17,2
Клас IV Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	163	9,4	163	9,4
Клас V Психични и поведенчески разстройства	510	29,4	1 384	79,7
Клас VI Болести на нервната система	643	37,0	644	37,1
Клас VII Болести на окото и придатъците му	559	32,2	559	32,2
Клас VIII Болести на ухото и мастоидния израстък	455	26,2	455	26,2
Клас IX Болести на органите на кръвообращението	3 156	181,7	4 568	263,0
Клас X Болести на дихателната система	3 592	206,8	3 594	206,9
Клас XI Болести на храносмилателната система	2 003	115,3	2 414	139,0
Клас XII Болести на кожата и подкожната тъкан	641	36,9	648	37,3
Клас XIII Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	2 383	137,2	2 383	137,2
Клас XIV Болести на пикочо-половата система	1 292	74,4	1 892	108,9
Клас XV Бременност, раждане и послеродов период	1 944	111,9	1 944	111,9
Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период	457	26,3	457	26,3
Клас XVII Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации	17	1,0	17	1,0
Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	173	10,0	173	10,0
Клас XIX Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1 680	96,7	1 735	99,9

От всичко хоспитализираните 32 939 случаи през 2019 година, от тях 23 236 души, или 72,9 % са лекувани в многопрофилните болници за активно лечение (за сравнение през 2018 г. – 72,9 %, през 2017 г. –67,0%, през 2016 г. –73,2 %, през 2015 г. –74,1%, през 2014 г. – 73,6%).

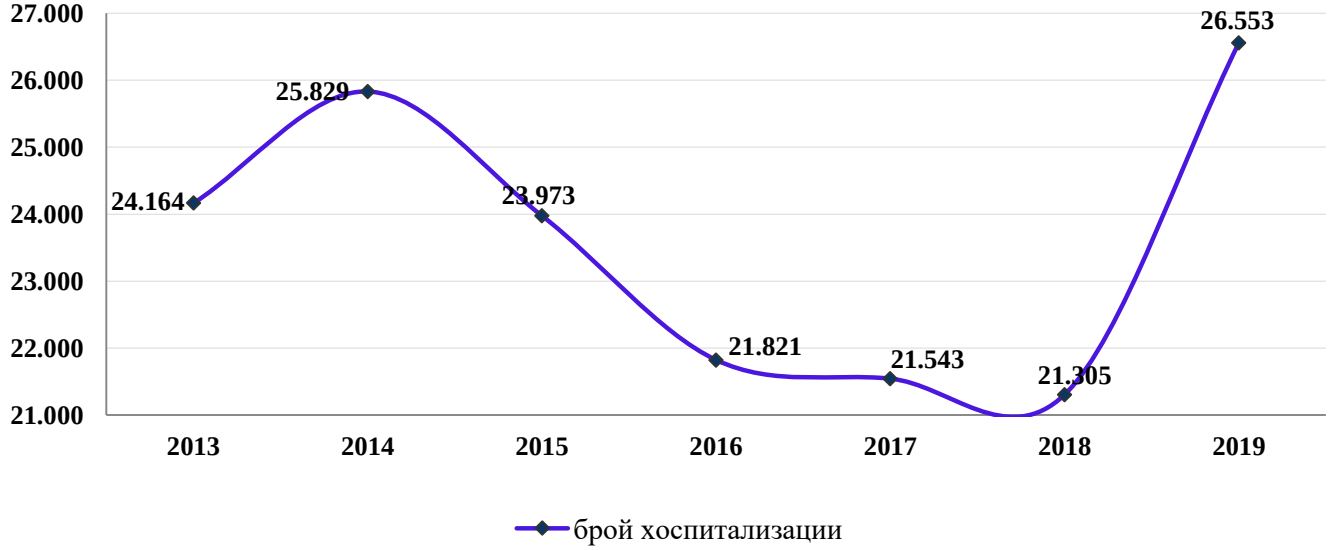

При анализиране на хоспитализираната заболеваемост в областта се очертават следните тенденции:

- В хоспитализираната заболеваемост на 10 000 души от населението се наблюдава леко увеличение през последната година от 1487,0 през 2018 г. на 1487,0 през 2019 г.).

При показател за страната – 3418,9 за 2018 г. и 3458,4 на 10 000 население през 2019 г.

- Налага се трайна тенденция за водещо място на болестите на органите на кръвообръщението – 17,7 % (за страната – 13,6 %) и болестите на дихателната система – 14,4 % (за страната – 9,5 %), следвани от болестите на храносмилателната система – 9,4 % (за страната – 9,2 %).
- Относителният дял на болестите по видове класове през последните години се запазва относително постоянен.

Трябва да се отбележи, че въведените клинични пътеки като форма на финансиране на болничната помощ от НЗОК, значително променят структурата на хоспитализираната заболеваемост, особено по определени класове болести и отделни диагнози.

Това води до изкривяване на статистическата информация и затруднява качественият анализ на заболеваемостта по причини за хоспитализация, както и прогнозирането на трайни тенденции в развитието на здравните потребности от болнична помощ.

АПТЕЧНА МРЕЖА НА ОБЛАСТ ШУМЕН

АПТЕКИ	**АПТЕКИ, СКЛЮЧИЛИ ДОГОВОР С РЗОК-ШУМЕН бр.**	**АПТЕКИ БЕЗ ДОГОВОР С РЗОК бр.**	**АПТЕКИ ОБЩО бр.**
Велики Преслав	2		2
Венец	1	1	2
Върбица	2		2
Каспичан	2	1	3
Нови пазар	3	2	5
Смядово	1		1
Шумен	28	3	31
Каолиново		2	2
Хитрино			
Никола Козлево		1	1
ОБЩО АПТЕКИ В ОБЛАСТ ШУМЕН	39	10	49
Аптеки в ЛЗБП (към ЛЗБП)		3	52

Осигуреност с аптеки на територията на област Шумен - на 3 516 жители в област Шумен се пада 1 аптека.

2. Рискови фактори, влияещи върху здравето на населението в област Шумен

2.1. Начин на живот

Основна част от причините за умиранията и влошеното здраве на населението се коренят в нездравословния начин на живот (48 % – 52 %). В тази група се включват основни поведенчески фактори, психологически и социални фактори. В рисковата констелация на населението у нас съществено значение имат следните фактори, свързани със стила и начина на живот:

- Тютюнопушенето е причина за рак на белия дроб, редица други онкологични заболявания, хронични заболявания на белия дроб и на сърдечно-съдовата система и има доказана причинна връзка с атеросклерозата.
- Нездравословното хранене е рисков фактор за възникване на редица заболявания – ИБС, МСБ, диабет, затлъстяване, артериална хипертония, онкологични заболявания и други. Важно значение има повишената консумация на сол, на животински мазнини и въглехидрати, намалената консумация на пресни плодове и зеленчуци.
- Злоупотребата с алкохол е рисков фактор за артериална хипертония, мозъчен инсулт, рак на устната кухина, фаринкса, ларинкса, хранопровода, инциденти и травми, чернодробна цироза; може да увреди половата функция, нервната система и др.
- Злоупотребата с наркотици е сериозен рисков фактор с тежки последици за индивида, семейството и обществото, която влошава качеството на живота и води до преждевременна смърт (инфекции, СПИН, хепатит, предозиране), деформирани семейни отношения и хроничен стрес за членовете на семейството, престъпност, понижаване на интелектуалния потенциал, увреждане на генетичния фонд.
- Ниската физическа активност увеличава риска от възникване на сърдечно-съдови заболявания (артериална хипертония, исхемична болест на сърцето, мозъчно-съдова болест), диабет, затлъстяване, различни локализации на рак.
- Психосоциалният стрес повишава значително риска от възникване на артериална хипертония, атеросклероза, миокардни увреждания, внезапна сърдечна смърт, диабет, астма и редица психосоматични заболявания.

Обезпокояващ е фактът, че броят на подрастващите, изложени на изброените по-горе рискови фактори нараства.

2.2. Икономически и социални фактори

Състоянието на здравето в голяма степен предопределя възможностите за социална и трудова активност. От друга страна, здравето на населението е под влияние на всички многочислени аспекти на достигнатото качество на живот, вкл. размер на доходите, ниво на образование, качество на околната среда, жилищни условия, условия на труд, социално обслужване и т.н.

Динамиката в развитието на демографските процеси и измененията в структурите на населението през последните десетилетия оказват силно влияние върху основните системи на обществото: икономическата, образователната, здравноосигурителната и системата за социална защита.

Текущата демографска ситуация в област Шумен се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението. Тенденцията на застаряване на населението води до промени и в неговата основна възрастова структура. През 2019 г. горните граници за трудоспособна възраст са до навършването на 61 години и 2 месеца за жените и 64 години и 1 месец за мъжете.

По данни на НСИ през 2019 г. в областта безработните лица между 15 г. и 64 г. са 6936, а коефициентът на безработица е 10,2. В сравнение с 2018 г. безработните лица в областта между 15 г. и 64 г. са 7898 хил., а коефициентът на безработица е 10,4; през 2017 г. безработните лица в областта между 15 г. и 64 г. са 13,6 хил., а коефициентът на безработица е 16,0;

За страната коефициентът на безработица е 4,3 през 2019 г.; 5,3 през 2018 г.; 6,2 през 2017 г.;

3. СЪСТОЯНИЕ НА СИСТЕМАТА ЗА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

3.1. Първична извънболнична медицинска помощ

В края на 2019 г. в РЗИ-Шумен са регистрирани 87 лечебни заведения за първична извънболнична медицинска помощ, от които 83 индивидуални практики за първична медицинска помощ и 4 групови практики за първична медицинска помощ. Броят на общопрактикуващите лекари, работещи на основен трудов договор в тях е 96.

Регистрираните практики за първична дентална помощ са един Дентален център и 105 от които 92 са индивидуални практики и 11 са групови. Броят на работещите на основен трудов договор в тях лекари по дентална медицина е 115.

Налице е дисбаланс по отношение на тяхното разпределение:

През 2019 год. са извършени 34 487 профилактични прегледи (от тях 7033 до 17 г. и 226 бременни)

Осигуреността на 10 000 души от населението е 6,8 дентален лекар за област Шумен.

Осигуреността на 10 000 души от населението е 5,5 ОПЛ за област Шумен.

Запазват се тенденциите за трайно незаети селски практики, което създава проблеми в качеството на обслужване на населението.

През 2019 год. са извършени 485 733 прегледа (домашни и амбулаторни – 407 600, профилактични - 78 133), т.е. по 2,8 (3 прегледа) средно на жител.

На територията на област Шумен за 2019 г. работят 115 лекари по дентална медицина (92 индивидуални и 11 групови практики), като е налице дисбаланс по отношение на тяхното разпределение (над 95 % в градовете).

ПИМП										
		2017			**2018**			**2019**		
РЗОК	**ПОКАЗАТЕЛ**	**ОБЩО**	**ПИМП-ИП**	**ПИМП-ГП**	**ОБЩО**	**ПИМП-ИП**	**ПИМП-ГП**	**ОБЩО**	**ПИМП-ИП**	**ПИМП-ГП**
	СКЛЮЧЕНИ ДОГОВОРИ	85	81	4	87	**83**	**4**	**87**	**83**	**4**
	брой лекари	94	81	13	96	83	13	**96**	**83**	**13**
	Велики Преслав	6	6		6	6		6	6	
	Венец	3	3		3	3		3	3	
	Върбица	4	4		5	5		5	5	
	Каолиново	3	3		3	3		3	3	
	Каспичан	4	4		4	4		4	4	
	Никола-Козлево	3	3		4	4		4	4	
	Нови Пазар	8	8		8	8		8	8	
	Смядово	3	3		3	3		3	3	
	Хитрино	4	4		4	4		4	4	
	Шумен	54	50	4	54	50	4	54	50	4

ПИМП - специалности 2020 г. (по данни на РЗОК)	
Специалности	**Брой**
вътрешни болести	28
детски болести	19
детски болести неонатология	1
зачислен за обща медицина	23
обща медицина	22
Общо ПИМП	**93**

Отчетени брой прегледи в РЗОК-Шумен от изпълнители на първична извънболнична медицинска помощ през периода 2017 - 2019 година						
Година	**Детско здрав.**	**Майчино здрав.**	**Диспансерни прегледи**	**Профилактика на пациенти над 18г.**	**Амбулаторни прегледи**	**Домашни прегледи**
2017	39 354	42	116 001	52 136	471 144	2 922
2018	38 637	46	119 033	54 536	480 426	2 806
2019	36 952	25	119 610	54 868	478 154	2 546

Дентална помощ

ДЕНТ							
2019							
РЗОК	**ПОКАЗАТЕЛ**	**Общо**	**ПИДП-ИП**	**ПИДП-ГП**	**ПИДП-МДЦ**	**ПИДП-ДЦ**	**СИДП-ДЦ**
	СКЛЮЧЕНИ ДОГОВОРИ	105	92	11	0	1	1
	брой лекари		99	20		2	4
	бр. лекари по общини:						
	Велики Преслав	6	5	1			
	Венец	4	4				
	Върбица	4	4				
	Каолиново	3	3				
	Каспичан	4	4				
	Никола-Козлево	1	1				
	Нови Пазар	8	8				
	Смядово	3	3				
	Хитрино	2	2				
	Шумен	106	81	19		2	4

Изводи:

- През последните години намалява осигуреността на населението от област Шумен с медицински персонал. Наблюдава се намаляване броя на работещите като общопрактикуващи лекари основно в селата на областта, намиращи се в неблагоприятни райони с възрастно и смесено население. Населението на незаетите практики се обслужва от практиките в съседните населени места. Напускането на общопрактикуващи лекари в отдалечените селски райони води до затруднен достъп на населението до първична медицинска помощ.
- Регистрираните лечебни заведения за първична извънболнична медицинска помощ се задържат на постоянно ниво. Продължава да преобладава индивидуалната практика като форма на организация на работа – 95 % от работещите в тях ОПЛ, при 5 % - в групови практики.

Лечебни заведения за специализирана медицинска помощ в област Шумен

Видове ЛЗ	2017	2018	2019
АСМП-ИП	121	102	102
АСДП-ИП	-	-	
АСМП- ГП	7	7	7

ПОКАЗАТЕЛ	Общо	СИМП-ИП	СИМП-ГП	ДКЦ	МЦ	МДЦ	СМДЛ	СИМП по чл.14, ал.2 от НРД 2018 за МД /ЛЗ по чл.5/	СИМП по чл.14, ал.3 от НРД 2018 за МД
СКЛЮЧЕНИ ДОГОВОРИ	97	72	6	1	12	0	4	0	2
брой лекари	216	72	12	39	69	0	15	**0**	**9**
бр. лекари по общини:									
Велики Преслав	14	8	2						4
Венец	4	3			1				
Върбица	3	1	1		1				
Каолиново	8	4	1		3				
Каспичан	16	6	4		6				
Никола-Козлево	1				1				
Нови Пазар	29	14	2		5		3		5
Смядово	8	4	3		1				
Хитрино	2	2							
Шумен	192	61	12	39	66		14		

АСДП-ГП	-	-	
МЦ	13	12	12
МДЦ	-	-	
ДКЦ	1	1	1
МДЛ	5	5	5
МТЛ	19	17	21
Диализен център	-	1	1
Общо:	***166***	***145***	***149***

- Регионалното разпределение на регистрираните лечебни заведения е неравномерно.
- Над половината от регистрираните практики за първичната извънболнична помощ са регистрирани в община Шумен. В същото време в тази община живее 51 % от населението на областта.
- Въпреки че пациентите от населените места, включени в незаетите практики, имат избран личен лекар в друго населено място, възникват затруднения при достъпа на пациентите до първична медицинска помощ.

В селските райони обикновено един ОПЛ обслужва по график пациенти от няколко села. Поради това много често обслужването на тези пациенти реално се осъществява от медицински

фелдшери или медицински сестри, което пряко се отразява на качеството на диагностично-лечебния процес. Тревожно е състоянието в някои селски райони, където поради липса на ОПЛ в населените места, пациентите са избрали личен лекар от съседна или отдалечена лекарска практика или от града, което създава проблеми с обслужването,
лишавайки пациентите от своевременен достъп до специализирана медицинска помощ и евентуално болнично лечение.

Лечебни заведения за специализирана медицинска помощ по видове и общини в област Шумен

Видове ЛЗ	Шумен	Н. Пазар	В. Преслав	Каспичан	Каолиново	Смядово	Върбица	Хитрино	Н. Козлево	Венец
АСМП-ИП	88	7	6	-	-	-	-	1	-	-
АСДП-ИП	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
АСМП - ГП	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-
АСДП-ГП	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
МЦ	10	1	-	-	1	-	-	-	-	-
ДКЦ	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
МДЛ	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
МТЛ	21	2	1	-	-	-	1	1	-	-
Диализен център	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Отчетени брой прегледи в РЗОК-Шумен от изпълнители на специализирана извънболнична медицинска помощ през периода 2017 - 2019 година

Област	Година	Детско здрав.	Майчино здрав.	Диспансерни прегледи	Амбулаторни прегледи	Домашни прегледи
Друга област	2017	40	541	615	16 381	39
Шумен	2017	1 241	8 366	19 279	251 620	1 026
Друга област	2018	59	585	580	15 785	24
Шумен	2018	1 236	8 713	20 110	255 442	1 076
Друга област	2019	34	586	560	15 940	29
Шумен	2019	1 299	8 209	20 542	257 373	1 090

Изводи:

- Специализираната извънболнична медицинска помощ в област Шумен се осъществява от 149 лечебни заведения, от които: 1 диагностично-консултативен център, 12 медицински центъра, 102 индивидуални и 7 групови практики на лекари – специалисти, 1 дентален център, 5 МДЛ и 21 МТЛ.
- По отношение на специализираната медицинска помощ в областта, основен проблем е, че специализираните практики са разположени в областния и в три от общинските центрове. В общините Никола Козлево, Смядово, Каспичан и Венец няма регистрирани

специализирани практики, което налага населението да пътува, за да получи специализирана медицинска помощ, няма регистрирани специализирани практики на лекари по дентална медицина.

- Голям процент от специалистите, регистрирали специализирани практики и сключили договор с РЗОК са болнични специалисти и работят по чл. 81 от ЗЛЗ.

3.3. Болнична медицинска помощ

Характеристика:

В област Шумен функционират пет лечебните заведения за болнична помощ:

- Областна МБАЛ в град Шумен.
- Общинска МБАЛ в град Велики Преслав.
- Държавна психиатрична болница в село Царев брод.
- СБАЛ по кардиология в град Шумен.
- Комплексен онкологичен център в град Шумен.

Броят на легла в лечебните заведения за болнична помощ намалява за периода 2014 г. (936), 2015 г. (911), 2016 г. (885), 2017 г. (881), 2018 г. (876) броя. и за 2019 г. (938) броя

По тези показатели област Шумен е под средните за страната – тенденция, която се запазва през годините.

Лечебни заведения за болнична помощ към 31.12. в област Шумен

Видове заведения	**2019 г.**		**2018 г.**		**2017г.**	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла
Лечебни заведения за болнична помощ-всичко	**5**	**938**	**5**	**886**	**5**	**881**
Публични лечебни заведения	***4***		***4***	***850***	***4***	***845***
Многопрофилни болници	***2***	***540***	***2***	***475***	***2***	***483***
„Многопрофилна болница за активно лечение-Шумен” АД гр. Шумен	1	465	1	390	1	398
„Многопрофилна болница за активно лечение-Велики Преслав” ЕООД гр. В. Преслав	1	85	1	85	1	85
Центрове	***1***	***195***	***1***	***195***	***1***	***182***
„Комплексен онкологичен център-Шумен” ЕООД	1	195	1	195	1	182
Психиатрични болници	***1***	***180***	***1***	***180***	***1***	***180***
ДПБ с. Царев брод	1	180	1	180	1	180
Частни лечебни заведения	***1***	***36***	***1***	***36***	***1***	***36***
„СБАЛК-Мадара” ЕАД гр. Шумен	1	36	1	36	1	36

Легла в лечебни заведения за болнична помощ и други лечебни заведения за болнична помощ през 2019 г. в област Шумен

Видове легла	Брой легла на 31.12.2019 г.	Осигуреност на 10 000 души от населението	Относи-телен дял
ОБЩО	**938**	**54,45**	**100,0**
За реанимация и интензивно лечение	***22***	***1,3***	***2,2***
За активно лечение	***692***	***52,2***	***91,3***
в т.ч.:Ревматология	15	0,9	1,5
Кардиология	69	4,0	7,0
Нефрология	8	0,5	0,8
Гастроентерология	35	2,0	3,5
Хематология	11	0,6	1,1
Хирургия	69	6,8	11,9
Ортопедия и травматология	20	1,2	2,0
Урология	10	0,6	1,0
Онкология	141	8,2	14,3
Гинекология	21	1,2	2,1

Родилни	21	1,2	2,1
Патологична бременност	12	0,7	1,2
Неонатология	26	1,5	2,6
Педиатрия	50	2,9	5,1
Очни болести	6	0,3	0,6
Уши-носно-гърлени болести	12	0,7	1,2
Нервни болести	64	3,7	6,5
Кожни и венерически болести	10	0,6	1,0
Инфекциозни болести	15	0,9	1,5
Пневмология и фтизиатрия	55	3,2	5,6
Психиатрия	**182**	**10,6**	**18,5**
За рехабилитация и дългосрочна грижа	**45**	**3,7**	**6,5**
Места за краткосрочен престой	**28**		

Дейност на стационарите на лечебни заведения за болнична помощ

Видове заведения	Легла (сред. брой)	Постъпили болни	Изписани болни	Умрели	Преминали болни	Леглодни	Използваемост в дни	Използваемост (в %)	Оборот	Среден престой	Леталитет (в %)
2019 година											
ОБЩО	**938**	**32933**	**32280**	**659**	**33360**	**237 610**	**255**	**69,77**	**36**	**7,12**	**2,00**
Многопрофилни болници	***540***	***23901***	***23442***	***462***	***24111***	***131 867***	***479***	***65,7***	***45***	***5,46***	***1,93***
„МБАЛ-Шумен"АД	465	21586	21133	457	21779	114 365	246	67,38	47	5,25	2,12
„МБАЛ-В.Преслав" ЕООД	75	2315	2309	5	2332	17 502	233	63,93	31	7,51	0,22
Центрове	***200***	***6472***	***6333***	***153***	***6558***	***54 927***	***282***	***77,17***	***34***	***8,38***	***2,36***
„КОЦ-Шумен" ЕООД	200	6472	6333	153	6558	54 927	282	77,17	34	8,38	2,36
Психиатрични болници	***162***	***888***	***875***	***3***	***1012***	***46 163***	***285***	***78,07***	***6***	***45,62***	***0,34***
ДПБ с. Царев брод	162	888	875	3	1012	46 163	285	78,07	6	45,62	0,34
Частни лечебни заведения	***36***	***1672***	***1630***	***41***	***1679***	***4 653***	***129***	***35,41***	***47***	***2,77***	***2,45***
„СБАЛК-Мадара" ЕАД гр. Шумен	36	1672	1630	41	1679	4 653	129	35,41	47	2,77	2,45
2018 година											
ОБЩО	**871**	**31 875**	**31161**	**698**	**32 286**	**239432**	**275**	**75,31**	**37**	**7,4**	**2,2**
Многопрофилни болници	***465***	***23260***	***22 747***	***489***	***23446***	***127328***	***274***	***75,02***	***49***	***5,4***	***2,1***
„МБАЛ-Шумен"АД	390	20812	20313	482	20988	109377	280	76,84	54	5,2	2,3
„МБАЛ-В.Преслав" ЕООД	75	2448	2434	7	2458	17951	239	65,57	33	7,3	0,3
Центрове	***190***	***6241***	***6072***	***155***	***6313***	***54264***	***286***	***78,25***	***33***	***8,6***	***2,5***
„КОЦ-Шумен" ЕООД	190	6241	6072	155	6313	54 264	286	78,25	33	8,6	2,5
Психиатрични болници	***180***	***894***	***908***	***6***	***1038***	***53062***	***295***	***80,76***	***6***	***51,1***	***0,7***
ДПБ с. Царев брод	180	894	908	6	1038	53062	295	80,76	6	51,3	0,7
Частни лечебни заведения	***36***	***1 480***	***1434***	***48***	***1 489***	***4778***	***133***	***36,36***	***41***	***3,2***	***3,2***
„СБАЛК-Мадара" ЕАД гр. Шумен	36	1 480	1434	48	1 489	4778	133	36,36	41	3,2	3,2
2017 година											
ОБЩО	**881**	**31 666**	**31058**	**673**	**32142**	**244 019**	**277**	**75,89**	**37**	**7,6**	**2,1**
Многопрофилни болници	***483***	***23301***	***22 865***	***510***	***23561***	***133 512***	***276***	***75,73***	***49***	***5,7***	***2,2***
„МБАЛ-Шумен"АД	398	20925	20489	505	21 170	113087	284	77,85	53	5,3	2,4
„МБАЛ-В.Преслав" ЕООД	85	2376	2376	5	2 391	20 425	240	65,83	28	8,5	0,2
Центрове	***182***	***6 059***	***5 941***	***129***	***6 142***	***54 393***	***299***	***81,88***	***34***	***8,7***	***2,1***
„КОЦ-Шумен" ЕООД	182	6 059	5 941	129	6 142	54 393	299	81,88	34	8,7	2,1
Психиатрични болници	***180***	***887***	***871***	***3***	***1018***	***52 185***	***290***	***79,43***	***6***	***51,3***	***0,3***
ДПБ с. Царев брод	180	887	871	3	1018	52 185	290	79,43	6	51,3	0,3
Частни лечебни заведения	***36***	***1 419***	***1 381***	***31***	***1 421***	***3 929***	***109***	***29,90***	***39***	***2,8***	***2,2***
„СБАЛК-Мадара" ЕАД гр. Шумен	36	1 419	1 381	31	1 421	3 929	109	29,90	39	2,8	2,2

Изводи:

- Броят на леглата в лечебните заведения за болнична помощ (ЛЗБП) е увеличен през последните 5 години - 2014 г. – 936 бр., 2015 г. – 911 бр., 2016 г. – 885 бр., 2017 г. – 881 бр., 2018 г. – 876 бр. и 2019 г. - 938 броя легла.
- През 2019 г. осигуреността с:
  - легла за активно лечение и интензивно лечение е 40,1 на 10 000 население ;
  - легла за рехабилитация и дългосрочна грижа е 1,10 на 10 000 население;
  - места за краткосрочен престой: брой – 28;
  - общата осигуреност с легла е 54,5 на 10 000 население;

По тези показатели област Шумен е под средните за страната – тенденция, която се запазва през годините.

- През 2019 година е увеличен броя на постъпилите и на преминалите болни във „МБАЛ-Шумен“ АД, „СБАЛК-Мадара ЕАД и „КОЦ-Шумен“ ЕООД, а намален в ДПБ – с. Царев брод и „МБАЛ-Велики Преслав“ ЕООД.
- Използваемостта на леглата е намалена във всички лечебни заведения на област Шумен.
- Оборотът на леглата е увеличен във всички лечебни заведения за болнична помощ, с изключение в ДПБ с. Царев брод, където е същия както през 2018 г..
- Средният престой на един пациент е намален в ДПБ с. Царев брод и „СБАЛК-Мадара“ ЕАД, а е увеличен в „МБАЛ – Шумен”, „МБАЛ – Велики Преслав” и „КОЦ – Шумен”.
- През последните години е налице изтичане на висококвалифициран лекарски персонал от болниците към доболничната помощ и други болници в големите градове на страната поради възможност за формиране на по-високи доходи и по-добра перспектива за кариерно развитие. Това води до необходимост от специалисти от определени специалности за обезпечаване на оптимален работен процес в съответствие с правилата за добра медицинска практика, медицинските стандарти и изискванията по клинични пътеки.

3.4. Спешна медицинска помощ

На територията на област Шумен функционира един спешен център с филиали в седем общини – Шумен, Нови пазар, Велики Преслав, Върбица, Каолиново, Смядово и Венец.

Проблем е липсата на квалификация или недостатъчна квалификация при работещите в ЦСМП. Показателни за това са следните факти:2 лекари са със специалност „Спешна медицина”, а останалите са с други специалности или без специалност.

Дейност на ЦСМП-Шумен

ПОКАЗАТЕЛ	**2019г.** (брой)	**2018 г.** (брой)	**2017 г.** (брой)
ОБСЛУЖЕНИ ЛИЦА - ОБЩО	**30 381**	**33 824**	**32 629**
1. ПРИ ИЗПЪЛНЕНИ ПОВИКВАНИЯ	***14 010***	***14 835***	***14 752***
в т.ч.: деца до 17 години	661	981	997
ОТ ИЗПЪЛНЕНИТЕ ПОВИКВАНИЯ – ПО ПОВОД НА:			
- заболяване	12 413	13 205	13 009
- травма	1 383	1 373	1 513
- отравяне	99	123	109
- раждане	115	134	121
- други	0	0	0
2. ПРИ АМБУЛАТОРНИ ПРЕГЛЕДИ	***16 371***	***18 989***	***17 877***
в т.ч.: деца до 17 години	2 068	2 495	2 788
ПЕРСОНАЛ – ОБЩ БРОЙ	**217**	**221**	**219**
От тях: - лекари	27	29	28
- фелдшери	60	63	69
- мед. сестри	45	44	40
- акушерки	0	0	0

ТРАНСПОРТНИ СРЕДСТВА	22	23	23

Дейност на Спешно отделение към „МБАЛ-Шумен“ АД

ПОКАЗАТЕЛ	**2019 г.** (брой)	**2018 г.** (брой)	**2017 г.** (брой)
АМБУЛАТОРНИ ПРЕГЛЕДИ	35 306	32 100	30 068
в т.ч.: деца до 17 години	8 052	8 915	8 036
НАСОЧЕНИ ЗА ХОСПИТАЛИЗАЦИЯ	12 429	11 353	11 291

Забележка: Данните са взети от годишните отчети за болнична помощ (СО) и отчетите на ЦСМП.
Към „МБАЛ-Шумен” АД през 2007 г. е разкрито Спешно отделение.
В Спешно отделение 1 лекар е със специалност „Спешна медицина”.

Осигуреност на регионалната здравна мрежа с човешки ресурси

Характерно за областта е традиционно ниската осигуреност с медицински персонал - тенденция, която се запазва постоянна през годините. Осигуреността на регионалната здравна мрежа с човешки ресурси е една от най–ниските за страната (по данни на НЦОЗА). В областта има недостиг на следните специалности – ендокринология, гръдна хирургия, неврохирургия, съдова хирургия и токсикология. Нисък е и броя на медицинските специалисти по здравни грижи.

Съгласно регистъра на РК на БЛС - Шумен към настоящия момент в регистъра са вписани 516 лекари. Съгласно приложената демографска справка е видно, че **за последните 10 години състава на лекарското съсловие на област Шумен е намалял с 30** %. Справката сочи, че лекарското съсловие застарява и не се заменя с адекватен брой специалисти. Новозавършилите лекари са значително по-малък брой и същите предпочитат да специализират в градовете с университетски болници или в чужбина, където им се предлагат по-големи възможности и по-добро заплащане. 23 лекари или 4% от общия брой лекари в областта са на възраст до 30 г.

Медицински персонал в лечебните заведения в област Шумен към 31.12.2019 г. (по данни на НСИ)

ГОДИНА	**2019 г.**	**2018 г.**	**2017 г.**
	(брой)		
ЛЕКАРИ	517	518	518
ЛЕКАРИ ПО ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА	115	113	113
ФАРМАЦЕВТИ	90	88	88
СПЕЦИАЛИСТИ ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ	970	960	960

Лекари по специалности в област Шумен към 31.12.2019 г. (по данни на НСИ)

СПЕЦИАЛНОСТИ	**Брой**	**Осигуреност на 10 000 души от населението**	**Относи-телен дял**
ОБЩО	**517**	**30,0**	**100,0**
в т.ч.: Вътрешни болести	9	0,5	1,4
Гастроентерология	6	0,3	1,2
Ендокринология и болести на обмяната	6	0,3	1,4
Кардиология	42	2,4	7,3
Пневмология и фтизиатрия	12	0,7	2,5
Нефрология	3	0,2	1,2
Хематология	4	0,2	0,8
Детски болести	22	1,3	5,2

Хирургия	33	1,9	6,0
Ортопедия и травматология	13	0,8	2,5
Урология	10	0,6	1,7
Акушерство и гинекология	36	2,0	6,6
Инфекциозни болести	3	0,2	0,6
Уши-носно-гърлени болести	16	0,9	3,3
Очни болести	13	0,8	2,1
Лабораторни лекари	12	0,7	2,9
Образна диагностика	9	0,5	2,7
Психиатрия	17	1,0	3,3
Нервни болести	24	1,4	4,8
Кожни и венерически болести	8	0,5	1,5
Физикална и рехабилитационна медицина	7	0,4	1,2
Други специалности и без специалност	118	6,9	40,0
от тях: Общопрактикуващи лекари	94	5,5	19,1

Възрастова структура на лекари (физически лица) на основен трудов договор към 31.12.2019 г. (по данни на БЛС)

Области	**Общо**	**до 30 г.**	**От 31-40**	**От 41-50**	**От 51-60**	**От 61-70**	**Над 70**
Шумен	517	23	27	65	198	144	60

Медицински специалисти по „Здравни грижи" в област Шумен към 31.12.2019 г. (по данни на НСИ)

ОБЩО	**ФЕЛДШЕРИ**	**АКУШЕРКИ**	**МЕДИЦИНСКИ СЕСТРИ (всички профили)**	**ЛАБОРАНТИ (медицински и рентгенови)**	**ЗЪБОТЕХНИЦИ**	**ДРУГИ**
970	72	55	673	96	33	41

Възрастова структура на медицински специалисти по здравни грижи(физически лица) на основен трудов договор към 31.12.2019 г. (по данни на НСИ)

Области	**Общо**	**до 35 години**	**35 - 44 години**	**45 - 54 години**	**55 - 64 години**	**65 + години**
Общо[1)]	**100.0**	**14.6**	**18.4**	**30.1**	**25.6**	**11.3**
Шумен	100.0	9.5	20.9	32.0	24.1	13.5

Осигуреността с лекари в област Шумен за 2019 г. е 30,0 на 10 000 (2018 г. е 30,1 на 10 000; 2017 г. – 34,3 на 10 000;

Осигуреността с лекари по дентална медицина в област Шумен за 2019 г. е 6,7 на 10 000 (2018 г. е 6,6 на 10 000; 2017 г. е 8,3 на 10 000)

Осигуреността със специалисти по здравни грижи в област Шумен за 2019 г. е 56,3 на 10 000 (2018 г. е 55,7 на 10 000; 2017 г. е 56,6 на 10 000)

На един лекар в област Шумен през 2018 и 2019 г. се падат 333 жители; 292 през 2017 г.

На един лекар по дентална медицина в област Шумен през 2019 г. се падат 1 497 жители (1 525 през 2018 г.; 1 210 през 2017 г.

Изводи:

От анализите за предходни години на осигуреността на жителите на региона с медици е била по - ниска от средното за страната. В областта има сериозен недостиг на ендокринолози, нефролози, неонатолози, психиатри, лабораторни лекари и др. лекари специалисти. Голяма част от работещите в БП, ПИМП и СИМП потенциално са в пенсионна възраст, което в десет годишен период ще създаде твърде голям недостиг на медицински кадри. Това ще създаде сериозни проблеми, свързани с извършването на медицинските дейности и функционирането на всички лечебни заведения.

На територията на област Шумен има малък брой ЛЗ към момента в сравнение с други области в страната. Областната болница за активно лечение поема основния поток пациенти и единствена осигурява 24 часово обслужване по редица медицински специалности като това създава трудности с обезпечаването с кадри - както лекари със специалност така и други медицински специалисти. Проблеми, свързани с обслужването на населението, са налице и в извънболничната помощ по отношение на недостиг от лични лекари в определени общини и наличие на специалисти по някои специалности в специализираната извънболнична медицинска помощ.

Посочените проблеми ще се задълбочават в следващите години като за десет годишен период без адекватна здравна политика, насочена към увеличаване на приема на лекари в медицинските университети, създаване на възможности за специализация и кариерно развитие, както и адекватно заплащане на медицинския труд, регионалната здравна система в Област Шумен е застрашена от срив и невъзможност да задоволи потребностите на населението.

II. АНАЛИЗ, МЕРКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЛАСТ ШУМЕН

1. Обобщение

- На всеки 10 000 души в Шуменска област се падат 30 лекари. Средната осигуреност за страната е много по-висока - 42,6 на 10 000.
- Осигуреността с общопрактикуващи лекари е 5,5 на 10 000 души - с 0.4 пункта по-ниска от средната за страната.
- Осигуреността със зъболекари е 6,7 на 10 000.
- Към 01.01.2020 г. на основен трудов договор в лечебните и здравните заведения в област Шумен практикуват 517 лекари и зъболекари. Медицинските специалисти по здравни грижи са 970, като 673 от тях са медицински сестри, работещият друг персонал с немедицинско образование е 835 души.
- В сравнение с началото на 2019-та броят на броят на леглата в заведенията за болнична помощ се увеличава с 57 бр., или с 8.4%. Въпреки това осигуреността на населението с болнични легла в област Шумен е 541,6 на 100 000 души от населението, което е с 43% по-ниско от средното за страната /776.8 легла на 10 000 души/.